

ŠOLA NA PREPIHU ČASA

Ob koncu šolskega leta navadno delamo obračune. Dijaki in profesorji, učenci in starši pobiramo zaslužene sadove ali doživljamo razočaranja, sredstva javnega obveščanja poročajo o zaključnih prireditvah, o šolskih uspehih, o maturitetnih nalogah in spraševanjih, nazadnje, ko se iztečejo še zadnje mature, pa objavljajo zaključne ocene in že običajne intervjuje z najboljšimi oziroma z izjemnimi šestdesetletarji. Če naj torej merimo pulz naši šoli, kaže, da je slovenska šola živo utripajoče telo, zanimivo za medije zlasti ob začetku in koncu šolskega leta. Diagnoz in receptov za zdravljenje včasih že kroničnega bolnika v nekaj vrsticah gotovo ni mogoče predstavljati, kajti za to sta najprej potrebni tehtna analiza strokovno usposobljenih opazovalcev in poglobljena osvetlitev z vseh zornih kotov.

S svojega opazovališča šolnice in matere pa lahko zagotavljam, da slovenska šola živi in utripa in je zato potrebna pozornosti v enaki meri skozi vse šolsko leto. S to ustanovo čuti, doživlja bojzani in stiske na tisoče src. Z njo živi in dela, napreduje in načrtuje prihodnost izredno veliko število ljudi: od vzgojiteljev vseh stopenj in vrst, ki so vključeni v birokratski primež in neizprosno roko italijanske varčevalne politike, do predšolskih otrok, učencev in dijakov, ki šolskemu življenju odmerjajo velik del svojega časa in energij, pa do staršev, ki sodelujejo pri različnih pobudah ali se vključujejo v delo šolskih organov, kot tudi starih staršev, ki spremljajo rast svojih vnukov in včasih nemočno gledajo na spremembe. Ob tem naj ne pozabim na neučno in pomožno osebje in na vse tiste, ki s svojim delom omogočajo, da šolsko telo ohranja svojo vitalnost.

Ker je slovenska šola seme bodočnosti, je potrebna posebna pozornost. Rast in kulturna raven naše manjšine sta tesno povezani s kvalitetno šolsko izobrazbo in vzgojo, o katerih bi morali v večji meri konstruktivno razmišljati. V času, ko se v nekaterih krogih vihti zastava multikulturalnosti, se moramo vrniti k izviru: slovenska šola naj bo slovenska ne samo po jeziku, temveč tudi po duhu, naj torej goji zavest narodovih kulturnih korenin. Slovenci smo vedno sprejemali izzive različnosti in drugačnosti, nismo se branili znanja in obvladovanja drugih jezikov. V koraku s časi zdaj sprejemamo v šole otroke, ki so zrasli na prepihu različnih jezikov, običajev in kultur. Če so se njihovi starši odločili za slovensko šolo, pa pomeni, da vanjo zaupajo in želijo, da bi bili v njej otroci deležni čim večje pozornosti in kvalitetnega pouka.

Slovenska šola naj goji slovenski jezik v vseh njegovih razsežnostih. Poudarek naj bo na kultiviranju jezika, na bogatenju besednega zaklada, na uporabi jezikovnih zvrsti v različnih možnih govornih položajih.

/ STRAN 2

- MAJDA ARTAČ STURMAN

PRED NOVIMI PRAVILI IGRE

GROZI ITALIJI "HLADNA DRŽAVLJANSKA VOJNA"?

DRAGO LEGIŠA

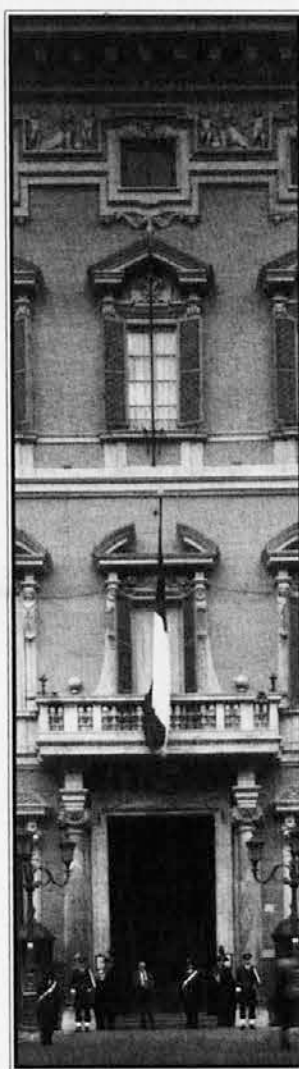
"V državi, kjer že mnoga leta govorijo o reformah, ne da bi jih izvedli, je nastal poskus, da bi končno resno spremenili pravila demokratične igre. Parlament je imenoval komisijo, ki je predlagala nekatere spremembe drugega dela naše ustave; obe zbornici bosta o teh predlogih razpravljali leto dni ali nekaj več in jih bosta nato predložili v odobritev državljanov, kar bodo opravili na ljudskem glasovanju ali referendumu."

Tako piše glavni tajnik Demokratične levice, poslanec Massimo D'Alema v knjigi z naslovom *La grande occasione* (Velika priložnost), ki je izšla v lanskem avgustu pri založbi Mondadori. Avtor je namreč predsedoval dvodomni komisiji, ki je bila ustanovljena 24. januarja 1997. Ni pa še minilo poldrugo leto, ko je moral taisti D'Alema vzeti na znanje dejstvo, da je poskus propadel in da je Italija torej zamudila "veliko priložnost".

Gospodarska in družbena struktura Italije ne bo stopala v štrc s časom, za katerega so značilne velikanske spremembe, njenim institucijam pa grozi propad, ker jim ni dana možnost, da bi se prenovile. To je bil namreč glavni namen omenjene parlamentarne komisije, kot ga je v svoji knjigi zelo natančno opisal njen avtor, ki je tudi voditelj trenutno najmočnejše politične sile sedanje vladne koalicije.

Predsednik vlade Prodi, ki mu je parlament spet izglasoval zaupnico, je pred dnevi izjavil, kako si bo njegova vlada prizadevala, da bi se izvedle tiste reforme, za katere ni potreben tako zapleteni postopek, kot ga zahteva republiška ustava za spremem-

bo ustavnih določil. Tako je na primer omenil vprašanje decentralizacije, ki naj bi bila prvi, a pomemben korak na poti federalne ureditve države, za kar je nujna sprememba nekaterih ustavnih določil. Od Prodijevega nastopa, ki je imel že značaj svečane programske izjave, je treba vsekakor omeniti zagotovilo, da ne bo niti za trenutek ostal na čelu vlade, če se bo izkazalo, da je prišlo do korenitih sprememb v sedanji parlamentarni večini. To pomeni, da Prodi še dalje računa na neposredno podporo strank leve sredine, združene v Oljki, in na podporo prenovljenih komunistov. Prav slednji pa "priložnostno" postajajo kamen spotike in so glavni vzrok, da nad Prodijevo vlado visi pravi pravcati Damoklejev meč. Prenovljeni komunisti (manjšinska veja nekdanje mogočne KPI) se namreč protivijo nekaterim pomembnim usmeritvam vlade na področju zunanje politike. Zadnji predmet nesoglasja je na primer bilo vprašanje razširitve Atlantske zveze (NATO) na vzhodno Evropo, torej tudi na Slovenijo. Zelo kritični pa so prenovljeni komunisti do gospodarske in socialne politike Prodijeve vlade in že zdaj napovedujejo odločen nastop ob sprejemanju novega finančnega zakona, ko bo

Vhod v rimsko palačo Madama, sedež senata

do hkrati naredili obračun vladne gospodarske in socialne politike.

Razvoj dogodkov pa je že zdaj jasno pokazal, kje je glavni vzrok, zaradi katerega je propadla dvodomna komisija. "Gre v bistvu za dve vprašanji," pravi Sergio Romano v enem svojih uvodnikov v milanskem *Corriere della sera*. "Na eni strani imamo Berlusconi oziroma zdaleč največji interesni konflikt, ki so ga kadarkoli zabeležili v Italiji, od njenega ze-

dinjenja do danes. Na drugi strani pa imamo sodstvo, ki ga polovico države ima za pristransko in nepravično. Če se teh dveh problemov ne bomo lotili hkrati in če ne bosta tudi hkrati urejena, bo zrak v tej državi postal strupen in bomo pričeli hladni državljanski vojni."

Pisec v tej zvezi omenja tudi ustrezno terapijo. Berlusconi bi sicer lahko še dalje ostal na čelu svoje stranke, a bi se moral odpovedati vsem javnim funkcijam. Namesto dvodomne komisije pa bi se lahko po angleškem vzoru ustanovil odbor, v katerem bi bili starejši, priznani pravniki in državniki, ki jim je "bolj pri srcu ohranitev svoje preteklosti spoštljivosti kot oblikovanje lastne prihodnosti". Pisec končno meni, da bi parlament lahko začel razpravljati o reformi sodstva, pri čemer bi mu kot podlaga služil osnutek, ki ga je za dvodomno komisijo pripravil poslanec Boato.

Romano piše, da so njegovi trije predlogi zgolj sanje. "Ko pa je stvarnost tako grda, je stvaren le, kdor ima domišljijo in pogum."

Naj ob sklepu tega razmišljanja še omenimo, da je poslanec Maselli, ki je krščanski socialc in pripada Oljki, pripravil osnutek zakona o zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji. O njegovi vsebini je poročal na seji pristojne parlamentarne komisije. Ta pa še ni začela z njegovim proučevanjem, ker ni bila sklepčna! O vprašanju, ki nas tako od blizu zadeva, bo torej komisija razpravljala po poletnih počitnicah.

02 Erik Dolhar
NA IRSKEM JE VIHAR MIMO

LJUDEM, KI JIH JE PRIZADEL
POTRES, ŽELIMO POMAGATI.
ZATO BOMO TUDI
NA UREDNIŠTVU ZBIRALI
DENAR, KI GA
BOMO POTEM
IZROČILI NAJBOLJ
POTREBNIM DRUŽINAM.

03 Drago Legiša, Jurij Paljk / intervju
JANEZ ARNEŽ

05 Danijel Devetak
PRIČA MOČI ODPUŠČANJA

06 Andrej Bratuž
ŽIVLJENJSKI JUBILEJ STANKA JERICIJA

06 Jurij Paljk
BENJAMIN PERKO JE SPET MED NAMI!

07 Neva Rudolf-Gaberšček
ZAVOD SV. NIKOLAJA V TRSTU

07 DRAGA 98: ISKANJE IN SREČANJE

08 O STANJU TRŽAŠKEGA GOSPODARSTVA

10 Erika Jazbar
UMESTITVENA SEJA OBČINSKEGA SVETA

14 Marjan Drobež
O IZVAJANJU PROGRAMA PHARE

16 EPD
S POTOVANJA PO HOLANDSKI IN BELGIJI

INTERVJU / JANEZ ARNEŽ

SLOVENEK Z DUŠO IN TELESOM

DRAGO LEGIŠA, JURIJ PALJK

Dr. Janez Arnež, prosil bi Te, da se predstaviš našim bralcem!

Rojen sem v Ljubljani leta 1923. Tu sem hodil v osnovno šolo, v Marjanišče, ki so ga vodile šolske sestre. Tam sem spoznal kateheta Križostoma Svetovaniča, ki je name tako močno vplival, da sem vstopil k Frančiškovi križarjem. To je bila moja prva organizacija, v kateri sem se udeleževal. Potem sem šel na klasično gimnazijo, opravil osem razredov in jeseni 1942. leta sem se vpisal na ljubljansko univerzo na pravno fakulteto. Prvi letnik sem uspešno končal, saj sem opravil vse izpite. Jeseni sem se vpisal v drugi letnik, a so takrat univerzo zaprli in sem se pridružil tržaškemu domobrancem. Oktobra sem odšel v Trst, ker sem bil navdušen nad Primorsko. Upal sem, da bo konec vojne popeljal vso Primorsko, s Trstom in Gorico vred, v skupno in svobodno Slovenijo. V Trstu sem bil do leta 1945, ko sem zbežal in sem končal v taborišču v Riccioneju; po lepih poletnih mesecih v Riccioneju, kjer sem se veliko pogovarjal s cenjenim in učenim msgr. Rudolfom Klincem, sem odšel v Bologno, kjer sem se vpisal na univerzo, in sicer na ekonomijo. Leto dni sem ostal tam, a nisem bil zadovoljen s študijem na univerzi predvsem zato, ker je bilo takrat obdobje tako imenovane "čistke", Italijani so temu pravili "epurazione". Vsi pomembni profesorji, ki so kakorkoli sodelovali s prejšnjo oblastjo, po vojni niso smeli poučevati, odstavili so jih in na njihovo mesto so prišli mladi in manj izkušeni ljudje. Meni se zato takrat ni zdelo, da bo moj študij na ekonomiji dober, in sem se zato odpravil v Louvain v Belgijo, kjer sem na katoliški univerzi študiral najprej politične vede in kasneje tudi ekonomijo. Življenje je bilo zelo trdo, saj sem delal, se sam preživljal in si tudi sam kupal, skrbel za gospodinjstvo. Vseeno sem v Louvainu v štirih letih končal dve fakulteti: ekonomijo in politične vede. Ko sem se v Louvainu začel pripravljati na doktorat, sem dobil ameriško dovoljenje za vstop in naselitev v ZDA. Seveda sem moral dovoljenje takoj uporabiti in sem zato urno odšel v Združene države, kjer sem dve leti delal v tovarni in v tem času tudi dobil dovoljenje za vpis na univerzo Yale, ki se nahaja v New Havenu, državi Connecticut. Tu sem opravil magistririj iz ekonomije. Kmalu nato sem odšel v mesto Quebec v Kanado, kjer sem na univerzi Laval napravil doktorat iz ekonomije. Nekaj časa sem služboval v švicarski banki v New Yorku, nato sem delal nekaj let v znameniti Kongresni knjižnici v Washingtonu, končno pa sem postal profesor ekonomije na univerzi v New Yorku. Tu sem ostal vse do leta 1991, ko sem prosil za upokožitev, da sem lahko odšel v Slovenijo in se popolnoma posvetil projektu *Studia slovenica*. V ZDA sem namreč s skupino prijateljev ustanovil *Studia slovenica*. Najprej je bilo to v bistvu založniško podjetje, katerega cilj je bilo predvsem izdajanje publikacij o Sloveniji in Slovencih v

Univerzitetni profesor dr. Janez Arnež je izjemen zbiratelj in poznavalec slovenske tiskane besede v tujini. Ko se je vrnil iz Združenih držav Amerike, kjer je poučeval na univerzi v New Yorku, je s seboj pripeljal več zabojnikov slovenske tiskane besede in raznovrstnih dokumentov, ki pričajo o slovenski prisotnosti v svetu. Zbrano gradivo mu je služilo kot trden in dovolj velik temeljni kamen za ustanovitev sklada *Studia slovenica*, ki ima svoj sedež v mogočnih škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani. Obiskali smo ga in ga našli sredi velike knjižnice, katero s pomočjo žene skrbno ureja in računalniško zapisuje glavne podatke o vsaki knjigi. To je garaško delo, ki mu je lahko zvest in v njem vztraja samo človek, ki govori: "Če nimaš ljubezni do slovenske besede, potem je bolje, da tega ne počneš; si pa gotovo veliko siromašnejši!"

angleškem jeziku. Leta 1958 smo izdali prvo publikacijo, ki je bila moja; naslov se je glasil *Slovenia in European affairs*. Vsa naslednja leta smo nadaljevali z delom, leta 1991 pa je bila že možnost registrirati *Studia slovenica* v Ljubljani, ker je takrat izšel nov zakon, ki je to omogočal. Tako sem registriral *Studia slovenica* pri ljubljanskem temeljnem sodišču kot neodvisno ustanovo in pravno osebo. Od takrat naprej izdajam publikacije v Ljubljani. V tem času sem tudi pripravil razstavo taboriščnega tiska Slovencev v Italiji in Avstriji, razstavo fotografij iz življenja Slovencev v povojnih taboriščih v prej omenjenih državah, razstavo slovenskega tiska v Argentini; tej razstavi je sledila razstava kiparja Goršeta v Goriških Brdih, na Dobrovem, sedaj pa pripravljam razstavo, ki bo od 5. do 23. oktobra letos v Ljubljani in bo posvečena slovenskemu tisku v ZDA in Kanadi od leta 1940 do 1997. Za vsako razstavo pripravim tudi publikacijo, tokrat pa bo o razstavi o slovenskem tisku v ZDA in Kanadi izšla okrog dvesto strani debela knjiga v slovenskem jeziku in angleščini.

Od kdaj si tako močno navezan na Primorsko in primorske ljudi ter seveda zato tudi na zamejstvo?

Od mladega sem bil navdušen za slovensko samostojnost in seveda sem zato mislil predvsem na slovenske ljudi na Primorskem, Slovence na Koroškem in v Porabju, ki so bili takrat pod tujci in so žal nekateri še danes ostali v tujih državah. Spominjam se dogodka, ko sem še kot gimnazijec šel s prijatelji taborit k Mozirju in je tja prišel srbski časnikar od Vremena, s katerim sem se

pošteno skregal, ker sem jaz zagovarjal slovensko samostojnost; bil sem zelo proti slovenskemu podložništvu in sem bil vedno odločno za slovensko samostojno državo. Ko so v Ljubljani tik pred vojno odkrili spomenik kralju Petru in smo morali šolarji na prireditev, sem svojo udeležbo odklonil in so mi grozili, da me bodo izključili iz šole. Rekel sem: "Naj me pa izključijo!"

Kot mi je znano, si si tudi kupil hišo na Primorskem, zakaj?

V Sloveniji sem hotel imeti hišo, dom. Ker je imel sin velike zdravstvene težave na dihalih in bi lahko postal kroničen astmatik, so mu zdravniki svetovali, naj spremeni podnebje. Takrat sem takoj začel iskati hišo. Imel sem možnost jo kupiti. Najprej sem iskal v okolici Kopra, a nisem našel ničesar. Po posredovanju raznih župnikov sem zvedel za hišo v Višnjeviku v Goriških Brdih in sem jo kupil. Z njo smo vsi v družini zelo zadovoljni.

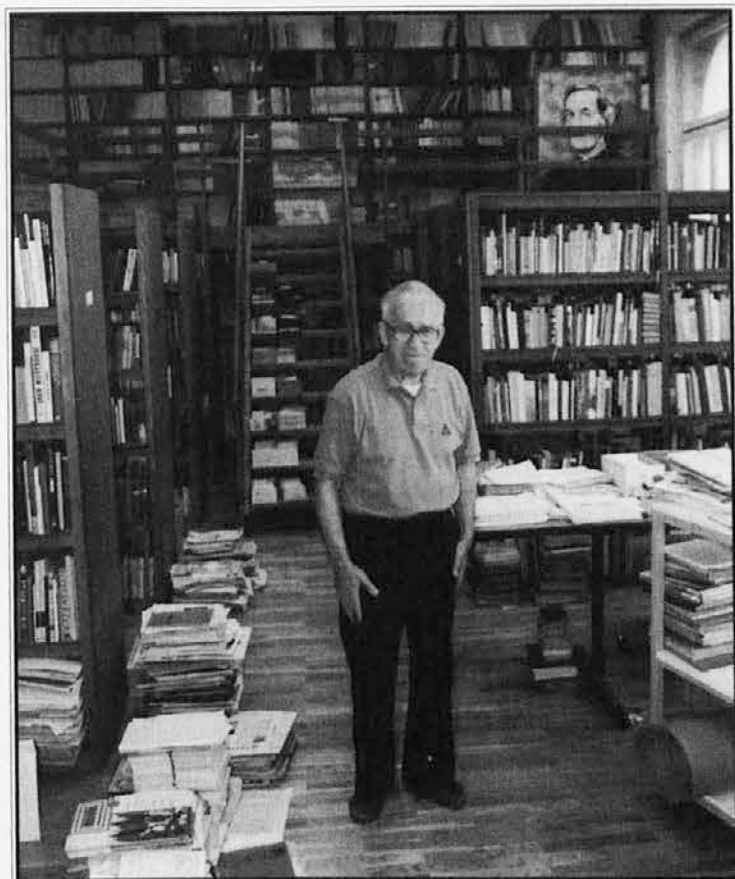
Kako si se vključil v tamkajšnje okolje?

Nobene težave nisem imel, saj so Brda na meji in sem zato imel takoj stike s Slovenci, ki živijo v Italiji, od Benečije pa vse do Trsta. To mi je bilo zelo po volji, te stike skušam še vedno gojiti.

Kaj bi pa povedal o svojem zakladu, ki ga imaš v Ljubljani?

Ta zaklad sem zbiral že v ZDA, in to iz dveh razlogov. Prvič: vse to, kar so Slovenci kjerkoli v svetu napisali, je del slovenske kulturne dediščine, ki jo moramo negovati in hraniti za prihodnje rodove. Drugič pa zato, ker je za objektivno zgodovinsko potrebo gradivo z vseh strani sveta, kjerkoli so Slovenci živeli ali še živijo in delajo danes. Pri tem ne smemo izločiti nobenega gradiva, pa najsi gre za zapise ljudi, ki imajo enako ali nasprotno ideološko prepričanje, kot ga imamo sami. Gradivo, tiskana beseda Slovencev v svetu, je bila v povojnih letih v Sloveniji zelo zanemarjeno in sem se zato s posebno vneto in navdušenjem posvečal zbiranju le-tega. Ko je postala Slovenija samostojna država, sem si rekel: "Sedaj je prišel tvoj čas!" Zato sem tedaj takoj odšel v pokoj, čakalo me je drugo delo, ki je veliko bolj pomembno od poučevanja na univerzi.

Nisem bil gospodarski, ekonomski izseljenec, ampak sem bil ideološki izseljenec, zato sem se v trenutku, ko je Slovenija postala samostojna država, odločil za vrnitev v domovino. Zbral sem veliko gradiva o pisani besedi Slovencev v ZDA, Kanadi, Argentini in Zahodni Evropi, štiri velike zabojnike, kontejnere slovenskih knjig in dokumentov sem pripeljal v Slovenijo z ladjami; dva sta prišla iz New Yorka, eden iz Argentine in eden iz Kanade. Seveda sem pripeljal tudi nekaj tovrstnih. Po enega iz Nemčije, Francije, Avstrije, Italije, vsi so bili seveda polni knjig. To delo nadaljujem tudi danes, saj zbiram vse, kar so Slovenci v svetu napisali, in to kjerkoli v svetu in ne glede na njihovo ideološko ali kakršnokoli drugačno opredeljenost.

Našli smo te samega sredi tisočev knjig. Povedal si, da si sredi dela in svoje-ga zaklada že od petih zjutraj. Kdo ti pomaga pri delu?

Žal nimam pomoči. Na ogled so sicer prišli funkcionarji raznih ustanov, nekateri so nekaj obljubljali, drugi ničesar, toda do sedaj se ni nič zgodilo. Nobene pomoči.

Za koliko knjižnih enot gre pri zbirki Studia slovenica?

Doslej sem v računalnik spravil okoli 29 tisoč monografov, se pravi knjižnih enot. Poleg tega imam še na stotine in stotine drugih knjig in seveda tudi ogromno periodičnega tiska, ki ga tudi spravljam v računalnik.

Imaš gotovo tudi knjige, ki jih najbrž tudi Narodna univerzitetna knjižnica (NUK) nima.

Nekaj raritet seveda imam. Na te, ki jih nihče v Sloveniji nima, sem še posebno ponosen. Predvsem sem ponosen na dejstvo, da sem jih uspel pripeljati v Slovenijo, da so tu shranjene in so seveda na voljo raziskovalcem. Nekatere knjige in določena periodika so celo taka rariteta, da jih niso imeli v Sloveniji niti v evidenci, se pravi, da niso niti vedeli zanje. V Clevelandu sem, recimo, odkril časopis, katerega je izšla samo ena številka; imenoval se je *Politika*, bilo je glasilo Republikanskega odbora za volilno kampanjo.

Kdaj si prvič v življenju začutil poseben odnos do knjige, da ne rečem ljubezen, ki jo gotovo imaš, saj bi si sicer ne mogel drugače razlagati zapisanosti Tvoje-ga življenja slovenski knjigi?

To izhaja že od majhnega, saj sem že kot otrok rad hodil v knjigarne, kjer sem s svojimi skromnimi prihranki vedno kupoval knjige. Če sem le imel dinar, dva, sem ju vedno porabil za knjige. Ko sem bil v Trstu, sem vsako liro, ki sem jo imel, porabil za to, da sem šel med antikvarje in sem kupoval vse tisto, kar se je kakorkoli tikalo Trsta, Gorice in vse Primorske in Slovencev, ki so tod živeli. V Trstu sem si napravil že zelo lepo zbirko knjig, imel sem recimo zelo veliko letnikov časnika *Archeografo triestino* od leta 1825 naprej. Te letnike sem kasneje daroval novogoriški knjižnici. Knjige sem zbiral in žal sem jih moral

postaviti v Ljubljani, ko sem zbežal. Prišel je neki učitelj in jih zaplenil, kasneje so jih ljudje našli na stranišču na ljubljanskem Taboru, kjer je bilo včasih sokolsko središče... Nobene stvari ne more človek napraviti, če ne dela z ljubeznijo! Taka je tudi moja ljubezen do knjig in dela. Tudi z rožami je tako; ljudje, ki se z njimi poklicno ukvarjajo, mi govorijo, da jih moraš ljubeznivo negovati, se z njimi celo pogovarjati. Tako je z vsako stvarjo! Samo z ljubeznijo in s srcem lahko ustvariš nekaj vrednega!

Si eden prvih slovenskih vidnih ljudi, ki so se dobro uveljavili v tujini. V ZDA si dosegel visok družbeni ugled, ekonomsko trdnost in strokovno uveljavitev, vse stvari torej, zaradi katerih bi ti ne bilo potrebno se vrniti v Slovenijo, a si vseeno prišel. Zakaj si se torej vrnil?

Zato, ker sem Slovenec z dušo in telesom! Ker sem bil ideološki begunec in ne gospodarski izseljenec, sem imel vedno v sebi misel na Slovenijo in tudi svoje dolžnosti do lastnega naroda, do lastne skupnosti. Ljubezen do knjige je še posebno pomembna, ker je to izraz narodne kulture. Človeška kultura se lahko izraža in prenaša iz generacije v generacijo samo v pisani besedi. Tako lahko študiramo zgodovino in tako tudi mi prenašamo našo sedanost v prihodnost, prihodnjim generacijam.

Po izobrazbi si ekonomist in politolog, obenem pa si visokokulturni človek. Kako to usklajuješ?

Po mojem mnenju je to zelo lahko usklajevati. Če je kdo kulturni človek, ni samo obrtnik v svojem poklicu. Žal je danes zelo veliko obrtnikov. Večina ljudi, ki dobijo univerzitetno diplomijo, je danes univerzitetno natreniranih obrtnikov. Vidijo samo svoje pravo, samo svojo ekonomijo, samo svojo medicino in nič drugega. To gotovo ni značilnost izobraženega, kulturnega človeka, ki mora imeti smisel za razne oblike izražanja, za kulturne dejavnosti, pa naj bo to slikarstvo, kiparstvo, besedna umetnost, glasba, poezija in tako naprej. To je človekova kultura, ki šele naredi človeka za človeka.

IZZIVI IN PRIPRAVE NA LETO 2000

**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU****IZLUŠČI JEDRO!**

ZVONE ŠTRUBELJ

17. NAVADNA NEDELJA

Nekoč je na nekem kraju molil. Ko je nehal, mu je eden izmed njegovih učencev rekel: "Gospod, nauči nas moliti, kakor je tudi Janez naučil svoje učence." Rekel jim je: "Kadar molite, recite: Oče! Posvečeno bodi tvoje ime. Pridi tvoje kraljestvo. Naš vsakdanji kruh nam dajaj od dne do dne in odpusti nam naše grehe, saj tudi sami odpuščamo vsakomur, ki nam je dolžan, in ne vpelji nas v skušnjava!" In rekel jim je: "Kdor izmed vas, ki ima prijatelja, bo prišel opolnoči k njemu in mu rekel: »Prijatelj, posodi mi tri hlebe kruha, kajti k meni je s potovanja prišel prijatelj in mu nimam s čim postreči.« in mu bo oni znotraj odgovoril: »Ne nadleguj me! Vrata so že zaprta in moji otroci z menoj v postelji, ne morem vstati in ti dati.« Povem vam: Če ne bo vstal in mu dal zato, ker je njegov prijatelj, bo zaradi njegove nadležnosti vstal in mu dal, kolikor potrebuje. Tudi jaz vam pravim: Prosite in vam bo dano! Išcite in boste našli! Trkajte in se vam bo odprlo! Kajti vsak, kdor prosi, prejme; in kdor išče, najde; in kdor trka, se mu bo odprlo. Ali je med vami oče, ki bo dal svojemu sinu kačo, če ga bo prosil za ribo? Ali mu bo dal škorpionja, če ga bo prosil za jajce? Če torej vi, ki ste hudobni, znate dajati svojim otrokom dobre darove, koliko bolj bo nebeški Oče dal Svetega Duha tistim, ki ga prosijo." (Luka 11, 1-13)

**KADAR MOLITE, SE PREPUSTITE
ZAUPANJU V BOGA**

Pridi k nam tvoje kraljestvo! Naš vsakdanji kruh nam dajaj od dne do dne! Odpusti nam naše grehe! Ne vpelji nas v skušnjava! V teh štirih prošnjah evangelist Luka predstavi Jezusovo molitev, očenaš. Krajša je kot pri evangelistu Mateju, ki jo bolj poznamo, saj jo vedno molimo kot našo osnovno molitev. Pri evangelistu Mateju je ozadje molitve očenaša Jezusov govor na gori. Pri Luku gre za izrecno prošnjo enega od učencev: "Gospod, nauči nas moliti!" Jezusov odgovor je strnjena lekcija o molitvi. Tudi Janez Krstnik in drugi božji služabniki v Svetem pismu so svojim učencem zapustili nekakšno geslo, formulo, molitev, ki bo za vedno njihov razpoznavni znak.

Jezus začne svojo oporoko s ključno besedo: Abbà, Oče! Posvečeno bodi tvoje ime! Takoj nas usmeri k podobni Boga, ki sloni na človeški izkušnji, na zaupanju, ki ga ima otrok do svojega očeta ali matere. Abbà je v aramejščini, ki jo je Jezus uporabljal v pogovornem jeziku, očka, tatko, ati. Ko moliš, se kot otrok prepusti naročju ljubljene osebe. Šele ko imaš občutek, da si popolnoma varen, v naročju nekoga, ki te zares ljubi, lahko začneš prav moliti. Prva misel v naročju Boga je zaupna misel, da ta, ki nas drži v naročju in nas varuje, ve, kaj je za nas najbolje. Zato Jezus besedo Oče poveže s širokopotezno zaupno prošnjo: Posvečeno bodi tvoje ime! Za tem je globoko prepričanje, da je Bog dober in da vsako prošnjo, ki ustreza njegovi volji in najglobljim potrebam molivca, zagotovo in takoj usliši. Prošiti Boga za stvari, ki jih ne more dati, ker dobro ve, kaj resnično potrebujemo, pa je nesmiselno. Če bi nas uslišal, bi nam namesto ribe dal kačo, namesto jajca pa škorpionja.

Kolikokrat slišimo, da se ljudje tožijo, da niso prejeli, kar so Boga prosili. V soglasju z Jezusovo oporoko, molitvijo očenaša, duhovno še niso pripravljene na molitev. Bogu niso sedli v naročje, niso občutili, da so v varnem, bivanjskem zavetju, niso še prišli do prepričanja, da Bog tistim, ki ga prosijo, daje vsega v izobilju. "Za vse, kar molite in prosite, verjemite, da ste že prejeli, pa se vam bo spolnilo" (Mr 11,24).

■ Lokalni primorski program iz koprskega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu. **Vsak ponedeljek** ob 16.15 je nova oddaja *Primorskih minus sedem*: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem ted-

nu!!! Oddajo vodi Marko M. **Vsaj četrtek** ob 17.15 potopniška oddaja *Naš mali svet*, ki jo pripravlja Tino M. **Vsaj petek** med 16. in 19. uro pripravljamo program hkrati iz obeh studiov - koprskega in ljubljanskega. Radio Ognjišče lahko poslušate na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

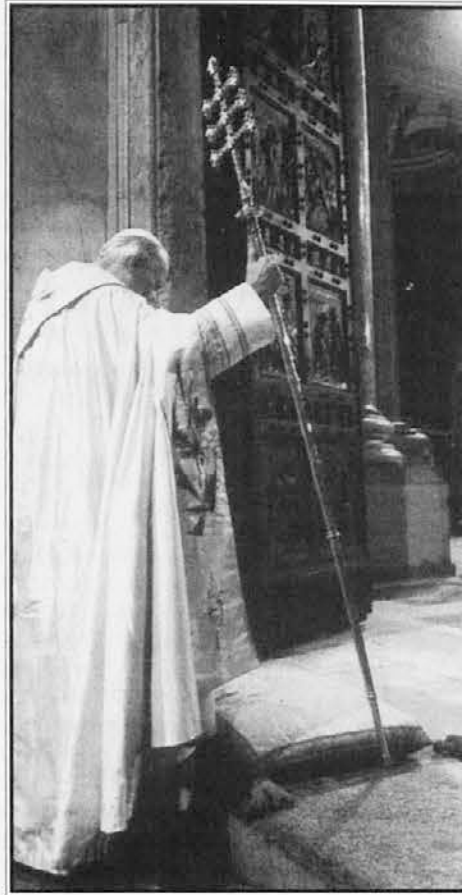
**ZA JUBILEJ V DUHU
SOLIDARNOSTI**

Do jubilejnega leta 2000 manjka še malo več kot 500 dni. Mrzlične priprave na dogodek in organizacijski napor belijo glavo ne samo cerkvenim ustanovam, ampak tudi predstavnikom potrošniškega sveta.

Že sedaj so npr. za zadnjo noč tisočletja rezervirane vse sobe v najbolj prestižnih svetovnih hotelih, pa tudi v krajih, kjer po tradiciji najprej nazdravijo novemu letu; tako je na otokih Tonga ali Chatam, kjer bo vstalo prvo sonce prvega januarja leta 2000. Poleg mrzlice "potrošniškega jubileja" obstajajo tudi frenetične priprave na jubilej monumentalnih umetnostnih razstav in makroskopskih mednarodnih sejmov. Tudi svet razuma išče za vstop v novo dobo novih velikih vizij in idej; potegniti skuša črto pod zadnjim stoletjem, ki so ga označili ogromni koraki v razvoju civilizacije, pa tudi najtemnejši trenutki v človeški zgodovini.

Za kristjane bo veliki jubilej po treh letih priprave osredotočen na skrivnosti utelešenja Boga, njegovega vstopa v človekov svet. Proslavljanje leta 2000 si je sveti oče zamislil tudi kot poglobljen korak v novo teološko razumevanje stvarstva in človeške stvarnosti, v kateri je treba odvreci malike sodobne družbe, prvenstveno mesto pa morata dobiti skrb za človeka in solidarnost. Tudi v tej luči je treba razumeti papeževe napore za zavzetost kristjanov v družbi, in to v vsakdanjem življenju, družini, na delovnem mestu, v svetu kulture in javnih občil.

Vera zahteva družbeno angažiranost. Ni moč govoriti o jubileju, ne da bi pri tem imeli pred sabo misel na temeljno razsežnost vere - socialno delo, pač v duhu jubileja v Stari zavezi. T.i. "leto Gospodove milosti" je namreč

Janez Pavel II. odpira sveta vrata bazilike sv. Petra ob izrednem jubileju 25. marca 1983

leto, ko se človek prerodi, se reši učinkov greha, leto, v katerem se hočejo prenoviti skaljeni odnosi pravičnosti in skladja med ljudmi ter med ljudmi in stvarstvom. Temeljna enciklika *Tertio Millennio Adveniente* nakazuje glavne smernice tega družbenega prerodenja, ki govori o "zaščiti šibkih", o načelu, po katerem je treba imeti "bogastvo stvarstva za dobro, ki je namenjena celotnemu človeštvu". Nato govori o tem, da je treba vzpostaviti "enakost med vsemi ljudmi", kajti to je "leto rešenja vseh ljudi, ki potrebujejo kakršnokoli odrešitev". To so besede z močnim nabojem in živo aktualnostjo.

Katere pa so oblike suženjstva, v katere je vkljen sodobni človek? Med družbeni-

mi oblikami suženjstva lahko naštejemo izkoriščane otroke, ki v številnih državah, žal ne samo v deželah t.i. tretjega sveta, delajo v nečloveških razmerah in po dolgih urnikih; nato oblike izkoriščanja in zlorabljanja žensk, suženjstvo dela, za katero je ogromno ljudi prisiljenih sprejeti prevelike žrtve in ponižanja, pa še utišanje vesti in zatiranje svobodnega izražanja mnenja. Obstajajo tudi sponse t.i. ideološkega suženj-

stva ali individualizma, ki človeku ne dopuščajo, da bi se razvil kot bitje solidarnosti. Ena največjih oblik sodobnega suženjstva pa je gotovo potrošništvo, ki v današnjem svetu skoraj ne najde dovolj močnega tekmeča, saj so požrtvovalnost, skromnost in potrpljenje vse manj pogoste vrline, ki pa so temeljne za pravično sožitje med ljudmi.

V luči vsega tega smo kristjani klicani, da premislimo, katere verige nas še oklepajo. Poleg tega nas sv. oče s svojo očetovsko ljubeznijo vabi, da bi se s konkretnimi dejanji zavzeli za pravičnejšo družbo in postavili proti potrošniškim in individualističnim vzorcem življenja nove vzorce, ki jih navdihuje solidarnost.

DD

**MOLITEV
ZA ZDRAVNIKA**

Gospod, molim za svojega zdravnika, zahvaljujem se Ti, ker ga imam za duhovnika svojega telesa, kakor v duhovniku vidim zdravnika svoje duše. Razsvetli mu um, ko bo ugotavljal mojo bolezen in ko me bo zdravil, vodi njegovo roko pri delu, povišaj ga v Svojega sodelavca. Meni pa nakloni zaupanje vanj in njemu vame; oba morava verjeti v zdravlila in v čudeže. Naj bo moj zdravnik veder in zanesljiv, naj bo zmerom vljuden in vreden spoštovanja; z vsakomer naj bo plemenit in ljubezniv. Naj ne prodaja svojega znanja ne svoje vesti. Naj zmerom išče in rešuje samo življenje, vendarle mora biti zmogen tudi smrti zreti v oči. Naj zdravi telesa, duše pa spoštuje. Njegov poklic naj bo usmiljen. V bolniku naj vidi božjega otroka in svojega brata. Naj zdravnik zdravi moje telo, Ti pa reši njegovo dušo. Reši mene in njega.

(avtor ANTUN JARM, prevedel Franc Vogelink. Molitev za zdravnika je izšla v knjižici *Prihajam k Tebi, molitve in premišljevanja pri Kapucinskem provincialatu*)

**SLAVJE V
OSPU OB
OBNOVI
KAPELICE
"PRI PILU"**

V nedeljo, 5. julija, je bilo v Ospi veliko slavlje. Ob prazniku župnijskih zavetnikov sv. Petra in Tomaža so v tej istrski vasi proslavili tudi obnovo kapelice, ki ji domačini pravijo "pri Pilu", potem ko so pred časom že obnovili zvonik domače cerkve.

Kapelica "pri Pilu" je bila zgrajena okoli 1930. leta, krasil jo je kip Matere Božje. Po 2. svetovni vojni so kip nesli v zasebno hišo, kapelica pa je počasi propadala do danes, ko so jo začeli obnavljati zlasti po zaslugi domačina Justa Vodopivca, ki živi v Boljuncu. G. Vodopivec je veliko prispeval tudi za obnovo zvonika domače župnijske cerkve. Kot je v pozdravnem govoru povedala domačinka Darja Bizjak, "smo s skupnimi močmi, z dobro voljo nekaterih vaščanov, ki imajo radi svojo vas in jim ni vseeno, da sakralni spomeniki propadajo, in z

veliko pomočjo g. Justa Vodopivca, ki se je za zvonik in sedaj za kapelico veliko zalagal, speljali v tem letu kar obe stvari." Da so lahko sproti odplačevali najeti kredit in zmanjšali obresti, je zasluga najprej vestnih vaščanov, ki so redno plačevali broke, nato - je še dejala Darja Bizjak - Krajevne skupnosti Črni kal, Kulturno-umetniškega društva Domovina iz Ospa in tudi vseh tistih darovalcev, "ki so rade volje priskočili na pomoč, da se je dolg odplačal. Danes se ne sme pozabiti tudi na tiste ženske, ki že vrsto let pripravljajo oljčne vejice, da tako lahko

vsako leto pridemo do novih adaptacij. V letošnjem letu smo z denarjem lanskoletnih oljčnih vejic zamenjali tudi vrata in okno zakristije, ki so bila že dotrajana. Denarna sredstva letošnjih oljčnih vejic pa so šla za zasteklitev kapelice.

Tako je bil 5. julij za Osapce res posebna slovesnost z mašo in slavljem pred kapelico. Obrede je vodil generalni vikar koprške škofije Renato Podberšič ob sodelovanju domačega župnika in številnih duhovnikov, med katerimi sta

bila tudi Dušan Jakomin in Franc Zlobec iz Trsta. Le-ta pa nista bila edina zamejska gosta. Na slovesnosti je sodeloval tudi pevski zbor s Kolonkovca pod vodstvom Dalke Šturman. Slednja je precej priljubljena v Ospi, saj pogosto zahaja tja in se trudi za oblikovanje nedeljske maše. Na nedeljski slovesnosti je ravno ona podala zgodovinski oris kapelice "pri Pilu", Darja Bizjak pa se ji je v svojem pozdravnem nagovoru še posebej zahvalila.

MARIJA MANFREDA SKRINJAR IN ZAVOD SV. NIKOLAJA V TRSTU

NEVA RUDOLF-GABERŠČEK

trudu in času, prebitem največ v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, sem si uspela ustvariti nekoliko celovitejšo podobo o tej, po krivici pozabljeni slovenski ženi.

Marija Manfreda se je rodila v romantičnem Kobaridu 10. decembra 1857. Oče Andrej je bil kmet in je padel 8. marca 1879 v Bosni. Bil je eden tistih 200.000 avstrijskih vojakov, ki so bili tja poslani, da bi po krvavih bojih zadušili upor Bošnjakov, potem ko so velike sile na Berlinskem kongresu Bosno vzele Turčiji in jo dodelile v upravo Avstriji. Njena mati je bila Terezija Tarman. Dvorazredno osnovno šolo je dovršila v Kobaridu, kjer je od leta 1868 bil kaplan in katehet Simon Gregorčič. Bilo je to v času, ko je Kobarid slovel kot "najbolj narodni trg na Slovenskem" in je dal kar nekaj pomembnih mož. Ti so bili njeni prijatelji in nekateri tudi sošolci, pesnik Josip Pagliaruzzi-Krilan, skladatelj Andrej Volarič ter novinar, založnik in politik Andrej Gabršček. Poročila se je s Kraševcem orožniškim stražmojstrom Simonom Skrinjarjem. Glede na okolje, v katerem je zrasla, ne preseneča, da se je že kot mlado dekle začela zanimati za žensko gibanje, posebno še za vprašanje naših deklet, ki so hodila služiti v Trst. Iz vsega njenega delovanja se čutita globoka ljubezen do domovine in sočutje do vseh ubogih in zatiranih. Njena narodna zavest je bila na bridki preizkušnji, ko so njenega moža osumili, da je pod vplivom svoje žene, in so ga zato krivično premeščali v Podgoro, Grahovo v Baški grapi, v Sežano. Po moževi upokojitvi sta se preselila v Trst, kjer sta bili poročeni že dve njeni teti, materini sestri. Mož je potem deloval pri Podpornem društvu, Marija pa se je ukvarjala z narodnim in socialnim delom.

Pisalo se je leto 1898, ko je Marija Skrinjar dopolnila 41 let in se ji je uresničila želja, da skupaj z drugimi zavednimi Slovenkami, po težkih naporih, tako rekoč sama, v Trstu, v tedanji ul. Farneto, sedaj pa via Ginnastica 18 (na sliki današnji pogled na stavbo), odpre zavod sv. Nikolaja - zavetišče za brez-

poselna dekleta (v glavnem z Goriškega), ki so hodila služiti kot gospodinjske pomočnice v Trst. Zarisala si je plemenito delo: v Zavodu so dekleta in žene našle varno streho in vsestransko podporo, ko so v velikem obmorskem mestu pri iskanju dela in zaslužka bile prevarane, zapeljane in se, izkoriščene, na koncu izgubile. Zavod se je pričel širiti tako, da je sprejel na leto tisoče brezposelnih deklet v svoje okrilje.

Istočasno je pisala tudi članke v tedanje slovenske liste. Mnogo teh člankov je bilo priobčenih v Slovanskem svetu, v Edinosti, Jadranki, Slovenski ženi in Ženskem svetu. Dala je prvo misel za samostojno žensko glasilo in tako je leta 1897 začela izhajati "Slovenka - glasilo slovenskega ženstva", prvi slovenski ženski list sploh. V Trstu so tedaj bile Slovenke najbolj aktivne, najbolj narodno zavedne, toda tudi trezno praktične - in to poslednje je posebno pomembno. Zato ni samo slučaj, da so prav tržaške Slovenke ustanovile leta 1887 prvo žensko podružnico sv. Cirila in Metoda, prvo samostojno, popolnoma slovensko žensko društvo narodno in socialno plemenitih namenov, Zavod sv. Nikolaja, in da so prve začele izdajati slovenski ženski list "Slovenka", ki je zdržal celih šest let. Vanj je dopisovala tudi Zmagoslava (Marija Skrinjarjeva). Naglašeno je bilo, da "Slovenka" ni namenjena mladini, marveč zrelemu in razsodnemu občinstvu. "Slovenka" je razvijala moderne, a trezne nazore o pravici žene do svobode, o vplivu gospodarskega razvoja na ženo, o potrebi sistematičnega seksualnega poučevanja mladine, o dvojni moralni, borila se je za odpravo celibata učiteljic in uradnic. V "Slovenki" je velo novo, s simpatično odkritosrčnostjo in toplim temperamentom naglašeno moderno socialno vzdušje. Do tedaj spodoben človek v družbi ni smel omenjati prostitucije, spolne vzgoje, zahtevati enake morale za oba spola. "Slovenka" je prav vse to prva pričela!

DALJE

OBVESTILO

V soboto, 25. julija, bo v okviru čedajškega Mittelfesta ob 22. uri predstavitev antologije *Nuova poesia slovena*, ki predstavlja sedem avtorjev mlajše slovenske generacije. Antologijo je pripravil Miha Obit, izdalo Založništvo tržaškega tiska, esej o sodobni slovenski poeziji je napisal Miran Košuta.

ISKANJE IN SREČANJE

"Najprej bi rekel, da sem še danes vesel, da imamo samostojno državo." Jože Pučnik, Jutranjik, 24. junija 1998

Pripravljena je nova Draga. Tu so imena letošnjih predavateljev. Naslovi s kratkim spremnim besedilom napovedujejo, o čem bo tekla beseda. Vse morda govori tudi o opravljenem delu, ki sta mu ritem dajala zvestoba neki viziji in vera v nekaj spoznanih vrednot. Vse drugo je še neznanika, kot vedno na Dragah. Ne vemo, iz katerih spoznanj se bodo za govorniško mizo oblikovale miselne zgradbe in kakšen osebni žar bo seval skozi. Ne vemo, kako se bodo sporočila ob mikrofonu srečevala z notranjo intonacijo poslušalcev. Ne vemo, kako si bomo ob debatah dajali prav ali pa si oporekali in kaj bo novega nastalo iz takega duhovnega križanja.

Saj drugače tudi ne more biti. Draga je ob vseh pripravah in ob vseh organizacijskih prizadevanjih navsezadnje le okvir za sliko, ki je še ni, ki bo sproti nastajala. Spominja na ex tempore. O morju lahko vemo veliko, le tega ne moremo predvideti, kako se bodo na njegovi gladini poigravali rahli ali pa tudi bolj razburkani valovi. Nekaj gotovosti pa vendarle imamo, kot vsakič. Vemo, da bomo poslušali misli, v katere njih avtorji verjamejo iz globine svojega prepričanja, porojenega ob virih etičnega pogleda na svet in prežarjenega z zaskrbljeno ljubeznijo do slovenske usode v vseh njenih pojavnostih. Vemo, da bomo željno sprejemali vse, kar bo imelo v sebi poživiljajočega, spodbujevalnega in v pozitivno naravnega. Vemo, da bomo kljub kakemu pridržku ali nejevoljnemu spominu še enkrat prišli vsak s svojim pričakovanjem: enostavno zato, ker si ne damo miru, ker smo iskalki

odgovorov, ker hrepenimo po svoji in vsakršni resnici.

Pripravljena je nova Draga. Pripravljena tudi z vsemi nepopolnostmi, pa vendar spet pričakovana in zaželena, če naj si tako razlagamo še kar naprej ponavljajoči se množični obiski in vedno sveže razpoloženje ob srečanju starih in novih prijateljev. Draga je iskanje in srečanje misli in ljudi. Ni institucija, je le plamen, ki želi, da bi se v njegovem siju kaj novega videlo in v njegovi toploti kaj vrednega spodbudilo. Kdor pride zraven, lahko upravičeno reče: Draga smo mi vsi.

Dobrodošli!

PROGRAM

Na letošnji Dragi v parku Finžgarjevega doma v Narodni ulici 89 na Opčinah bo skupna nit predavanj in debat vsestranska rast polnokrvne zavesti slovenske družbe in posameznika, od nujnega sožitja med manjšinci, preko dilem, ki jih Slovencev po svetu in doma še vedno postavljajo problemi asimilacije in preko novega zaupanja v ovrednoteni svet kulture, do sprave kot pospeševalke razvoja državljanske zavesti.

PETEK, 4. SEPTEMBRA, OB 17. URI: dr. Damjan Hlede: *Izziv slovnosti - vizija zamejstva na prehodu v tretje tisočletje*

SOBOTA, 5. SEPTEMBRA OB 16.30: dr. Zorko Simčič: *Biti (ali ne biti...) to, kar si? Vprašanje asimilacije nekoč in danes*

NEDELJA, 6. SEPTEMBRA OB 10.30: dr. Rudi Koncilija: *Hrepenenje po svobodi - gonilna sila kulture*

OB 16. URI: dr. Jože Pučnik: *Sprava kot izhodišče za civilno rast Slovencev iz naroda v državo*

V NEDELJO, 6. SEPTEMBRA, OB 9. URI bo na prireditvenem prostoru za vse udeležence sv. maša.

"PRED NAŠIM ŠTETJEM" NA RADIU TRST A

Preteklo soboto, 18. julija, smo pri obojnih jutranjih poročilih na Radiu Trst A ponovno slišali "pred našim štetjem", kar naj bi pomenilo "pred Kristusom". Takšno izražanje je bilo običajno v slovenskih medijih v nedavni preteklosti in je marsikje še danes. Od časa do časa ga uporablja tudi Radio Trst A, tako v poročilih kot v kaki drugi oddaji. Take ali drugačne rabe ne gre ocenjevati z verskega, temveč s kulturnega vidika. "Naše štetje" se resda navezuje na zgodovinski dogodek Kristusovega rojstva, toda ta mejnik je večina kulturnih narodov sprejela in tudi ohranila za določanje časovnih obdobij. Prekrivanje izrazov "pred Kristusom" in "po Kristusu" z "našim štetjem" prav gotovo ni znamenje kulturnosti družbe ali naroda.

LB

MEDNARODNA POLETNA ŠOLA ZA MLADE GLASBENIKE

Od 23. julija do 2. avgusta poteka v postojnski glasbeni šoli prvič v Sloveniji Mednarodna poletna šola za mlade glasbenike, ki slavi letos 10-letnico delovanja. Pred desetimi leti je ta glasbena pobuda, namenjena otrokom od šestega do dvanajstega leta starosti, ki igrajo na instrument vsaj eno leto in živijo v območju Alpe-Jadran, začela v Čedadu pod pokroviteljstvom Evropskega združenja pedagogov godalnih instrumentov - ESTA. Od vsega začetka jo organizira in vodi prof. Igor Kuret, danes že mednarodno priznan tržaški violinski pedagog. Uspeh Kuretove pobude potrjujejo tudi številke, saj je na poletno šolo do danes prišlo preko tisoč otrok iz evropskih držav, ZDA, Japonske, Kitajske in od drugod. Postojnski tečaj za violino, violončelo, klavir, pihala, komorno igro, orkester in zbor obiskuje 42 udeležencev iz Italije, ZDA, Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Madžarske.

ZVON IN MI

Poročali smo že o predstavah nove slovenske revije Zvon. Nove revije zato, ker je odgovorni urednik Zvona Jože Horvat okrog sebe zbral mlado ekipo ljudi, s katero bo skušal v bližnjem prihodnjem času napraviti kar se da sodobno revijo, ki bo vsebovala razmišljanja o družbi, kulturi, o likovni umetnosti in glasbi ter seveda dobro literaturo.

Kot je znano, je med založniki Zvona tudi Mohorjeva družba iz Gorice, ki se je pridružila sestričkama Mohorjevi-ma založbama iz Celovca in Celja ter uglednemu slovenskemu katoliškemu tedniku Družina, ki bodo revijo izdajale. V uredniškem odboru revije je zastopan tudi slovenski narod, ki živi v Italiji, saj sta bila v uredništvo povabljeni tržaška književnica in esejistka Ivanka Hergold ter časnikar in pesnik Jurij Paljk. S tem da so v uredniški odbor uvrstili dva človeka iz naše srede, so pri Zvonu hoteli jasno pokazati, da bo revija skušala objavljati prispevke vseh Slovencev ne glede na to, kje živijo, obenem pa bodo v uredništvu dajali poseben poudarek ustvarjalstvu Slovencev v zamejstvu in po svetu. Gotovo so tudi med nami ljudje, ki jih slovensko in širše kulturno življenje, družba in umetnost zanimajo in bi se zato radi naročili na Zvon, ki mu bo lastno tudi to, da bo skušal nadaljevati s pristnim krščanskim izročilom, za katerega vemo, kako pomembno je bilo za slovenski narod in še posebej za razcvet slovenske kulture. Zato objavljamo naročilnico na revijo Zvon, katere uspeh je odvisen tudi od števila naročnikov.

ZVON
KULTURNO
DRUŽBENA
REVIJA

NAROČAM KULTURNO-DRUŽBENO REVIO ZVON

Letno naročnino 50.000 lir bom poravnal(a) po prejeti položnici ali računu.

IME IN PRIIMEK

ULICA

KRAJ

TELEFON

DATUM

POŠTA

PODPIS

Naslov knjige, ki jo želim brezplačno prejeti:

RAZISKAVA DRUŽBE NOMISMA

TRŽAŠKI TRGOVCI
SI BODO MORALI KREPKO
ZAVIHATI ROKAVE

V petek, 17. t.m., so predstavili javnosti izide raziskave priznane bolonjske družbe Nomisma o stanju tržaške trgovine. Raziskava, ki jo je naročila tržaška občinska uprava, dokazuje, da to področje, ki je bilo vedno zelo pomembno za tržaško gospodarstvo, izgublja okoli tisoč milijard lir letno.

Raziskava, pri kateri so sodelovale vse stanovske organizacije trgovcev (tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje) ter dežela Furlanija-Juljska krajina in tržaška trgovinska zbornica, med drugim dokazuje, da je trgovina še danes najpomembnejše področje tržaškega gospodarstva, saj je tu prisotnih 3.355 podjetij, ki zaposlujejo 10.917 ljudi. Vendar podatki študije Nomisme kažejo, da 22 odstotkov tržaških kupcev raje kupuje izven tržaške občine in pokrajine. Vsi ti Tržičani hodijo po nakupe v Furlanijo, zlasti v Videm in Palmanovo, kar povzroča izgubo kakih 600 milijard lir letno.

Kar se tiče kupcev iz tujine (tu so mišljeni predvsem slovenski in hrvaški državljani), pa je podatek naslednji: 30 odstotkov vseh tujcev, ki gredo v Trst, se ne ustavijo tu, temveč gredo po nakupih v Furlanijo, kjer lahko izbirajo med številnimi velikimi blagovnimi centri, kot je npr. Mercatone v Palmanovi. To pomeni izgubo 300 milijard lir letno.

Kaj pa botruje takemu stanju? Raziskava družbe Nomisma, pri kateri so sodelovali tudi slovenski trgovci, ki delujejo v okviru SDGZ (predvsem gre tu omeniti Darka Malalana in Jurija Močilnika), kaže, da kupci v Trstu pogrešajo sposobnost in prijaznost osebja; dalje ugotavljajo, da so cene previsoke, da primanjkujejo parkirišča in da je izbira blaga premajhna. Raziskovalci so tudi izrazili nekaj nasvetov s tem v zvezi: potrebno bi bilo priti v večji meri naproti željam strank, med trgovci mora zrasti raven podjetnosti, morali bi tudi začeti tekmovali z drugimi trgovskimi stvarnostmi v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Le-te pa niso več edini konkurent, saj so pred kratkim odprli v Kopru nov velik blagovni center.

Zato ni nič čudnega, če se skoraj vsi predstavniki krajevnega političnega in gospodarskega življenja, od tržaškega župana Illyja in miljskega župana Dipiazze in predsednika trgovcev na drobno Paolettija in drugih, zavzemajo za čimprejšnje odprtje enega ali več velikih blagovnih centrov na Tržaškem. O tem je na veliko pisal tržaški dnevnik *Il Piccolo* v soboto, 18. t.m., ko je na prvi strani krajevne kronike poročal o predstavitvi rezultatov raziskave. V kratkem bodo sicer že odprli enega, in sicer v ul. Svevo v Trstu. Nekateri so predlagali, da bi lahko odprli centra v naselju Valmaura in na področju tovarnega postajališča pri Fernečičih.

Vprašanje pa je, ali je na Tržaškem zares potrebnih več blagovnih centrov oz. hipermarketov ali pa zadostuje en sam. Vprašanje je tudi, ali ni Trst izgubil to bitko s Furlanijo že pred leti, saj centri, kot je Mercatone, niso nastali včeraj, poleg tega pa so nastali na večjih površinah, ki so vse z veliko lahkoto dostopne z avtoceste. Trst takih površin zaradi svoje utesenjenosti nima. Po drugi strani pa je na Tržaškem tudi veliko malih trgovcev (med slovenskimi operaterji so to večina), ki bi bili z odprtjem hipermarketov oškodovani. Tudi to je treba upoštevati. Brez dvoma pa se nekaj lahko začne delati že takoj; treba si je prizadevati za večjo profesionalnost in prijaznost trgovcev in osebja in pa nuditi boljše izbire in kakovosti blaga ter dostopne cene. Minili so namreč časi, ko je kupec, zlasti tisti, ki je prihajal iz Slovenije ali Hrvaške (pa tudi od drugod), kupil vse, kar mu je določena kategorija trgovcev ponudila (tudi nekvalitetne stvari), pri tem pa tvegala še kako opazko tudi na račun svoje narodne pripadnosti.

OB PRAZNIKU KARMELSKE
MATERE BOŽJESLOVENSKA
SVETA MAŠA
NA GRETI
IMA 20 LET

Dvajset let je že, odkar se vsako leto, za praznik Karmelske Materne Božje, obhaja v istoimenskem svetišču na Greti slovenska služba božja.

Na začetku je bilo mišljeno, da bodo tamkajšnji redovniki iz reda karmeličanov skrbeli za duhovno oskrbo tamkajšnjih slovenskih vernikov, ki jih pravzaprav ni malo. Vendar karmeličani niso premogli duhovnika, ki bi obvladal slovenski jezik, tako da so morali priskočiti na pomoč domači slovenski duhovniki, ki enkrat na leto mašujejo v slovenščini.

Večkrat je na Greti maševal pokojni bivši škof vikar monsijor Lojze Škerl, pa tudi gospod Franc Zlobec, že nekaj časa pa opravlja to službo rojanski kaplan gospod Stanko Zorko.

Letos so se slovenski verniki zbrali pri maši v nedeljo, 19. julija, ob 17. uri. Maševal je gospod Stanko Zorko, ki se je v pridigi spomnil cerkvene učiteljice sv. Terezije Deteta Jezusa. Mašo, ki se je udeležilo precejšnje število ljudi, je spremljalo ljudsko petje (pred leti je obred še spremljal zbor), s svojimi mladimi in ubranimi pesmimi pa so priskočili na pomoč tudi člani skupine Shalom.

Po končani maši so se udeleženci zbrali na tradicionalnem srečanju in se zaustavili pri prijetni družabnosti.

IZREDNA OD-
PRTJA TRGOVIN
V TRSTU OB
ČETRTKIH ZVEČER

Slovensko deželno gospodarsko združenje obvešča vse trgovske obrate v Trstu, da so lahko ob četrkih zvečer do 22.30 izredno odprti brez vsakih formalnosti. Občina Trst vabi - zgolj za dokumentacijo - vse obrate, ki bodo izredno odprti, da pošljejo zadevno sporočilo.

Trgovine lahko obdržijo veljavni obratovalni čas, če ne presežejo s četrkovim večernim odprtjem 55 ur tedensko, kar je osnovna omejitev, ki jo določa občinska odredba o razširjenem obratovalnem času. V primeru, da s četrkovim odprtjem presežejo 55 ur, morajo prilagoditi ves tedenski delovnik in ga sporočiti občini. Slovensko deželno gospodarsko združenje priporoča obratom, ki se želijo okoristiti s to možnostjo, naj v vsakem primeru pošljejo sporočilo občini; za informacije in zadevna sporočila občini lahko pokličejo tajništvo SDGZ (tel. 040-362949).

V OKVIRU PRIREDITEV SHALOM TRST

RAZSTAVA, POSVEČENA
ŽIDOVSTVU IN ŽIDOVSKI
USTVARJALNOSTI

V petek, 31. t.m., bodo v prostorih bivših konjušnic miramarskega gradu odprli razstavo z naslovom Svetovna pota: Berlin, Dunaj, Praga, Budimpešta, Trst: židovski intelektualci in evropska kultura od 1890 do 1930.

Židovska sinagoga v Trstu - najlepša sinagoga v Evropi

Gre torej za razstavo, posvečeno življenju in delu židovskih intelektualcev od Sigmunda Freuda do Franza Kafke in Umberta Sabe v srednjeevropskem prostoru in za njihov odnos do le-tega. Med gradivom, ki bo razstavljeno, velja omeniti tudi ureditev nekaterih najznačilnejših "prostorov", od dunajske kavarne do Praškega gradu, pa tudi fotografije in filme, ki bodo prikazali obdobje, v katerem so delovali najznamenitejši židovski intelektualci s področja srednje Evrope. Iz raznih muzejev bodo ob tej priložnosti prinesli v Trst nekaj umetnin znanih umetnikov Marca Chagalla, Gustava Klimta, Egona Schieleja in drugih.

Razstava o židovskih intelektualcih se uokvirja v niz prireditev, ki nosi naslov *Shalom Trst* in je posvečen židovstvu in židovski kulturi.

V DOMU JERALLA NA
PADRIČAH BODO KMALU
PRAZNOVALI ZAVETNIKA

MARJAN ŽIVIC

V domu za ostarele Livia Jeralla na Padričah bodo v soboto, 25. t.m., praznovali god svojih zavetnikov.

Država je l. 1987 zgradila na Padričah, na prostornem zemljišču sredi zelenja, dom za gluhome. V okolici Padrič so ljudje prodali Tržačanom veliko zemlje. Kmalu so bile zgrajene lepe vile in Tržičani so se naselili. Država je dom kmalu zaprla, ker je bilo gluhomeh malo. Tržaška

škofija je potem veliko zgradbo vzela v najem in jo namenila za osamljene, bolne in ostarele. Dom je ohranil ime Livia Jeralla. V domu je trenutno 79 varovancev, za katere skrbi 37 ljudi: bolničarjev, kuharic, snažilk. Za varovance je v domu dobro poskrbljeno. Vsak dan so lahko v šoli risanja. Obiskali so jih že različni pevski zbori, med njimi zbor s Padrič in tudi alpinci. Dvakrat tedensko se zbirajo vsi varovanci pred domom sredi zelenja in poslušajo glasbo. Pravijo, da se tega najbolj veselijo.

V domu je lepa kapela, v kateri je vsak dan sveta maša.

Trenutno so v domu trije duhovniki. Nebeška zavetnika kapele sta Marijina oba starša Joahim in Ana, katerih god bo v nedeljo, 26. t.m. V domu bodo imeli slovesno praznovanje že v soboto, 25. julija, ob 17.30. Mašo bo daroval škof Evgen Ravignani. Varovanci doma bi bili zelo veseli, če bi se njihovega praznika udeležili poleg sorodnikov in prijateljev tudi gostje. Do doma na Padričah je prav lahko priti. Pri baru se obrne proti Gropadi in nato so takoj smerokazi proti domu Jeralla. Do doma se lahko pripelje z avtom in je dovolj prostora za parkiranje. Možno se je pripeljati tudi z linijskim avtobusom št. 39 do cerkvice sv. Cirila in Metoda. Od cerkvice do doma je morda kakih 300 metrov.

REVIJA ŠKRAT, ŠT. 5-6

JEZIK KOT VREDNOTA
IN IDENTITETA

V intervjuju, ki smo ga objavili v prejšnji številki na tretji strani, je Jelka Cvelbar napovedala izid nove številke Škrata, glasila Sklada Mitja Čuk. V začetku tega tedna je Škrat res prispel na naše uredništvo. Tudi tokrat gre za dvojni izvod revije, ki nosi številko 5-6.

Osrednja tema oz. tema, ki so ji v tej številki posvetili večjo pozornost, je pomen slovenskega jezika. Temu je posvečeno tako uvodno *Dvopičje*, ki ga je kot vedno napisala Jelka Cvelbar, pa tudi drugi trije prispevki, in sicer odlomek iz knjige Janka Kosa *Duhovna zgodovina Slovencev*, prvi del posnetka oddaje

o jeziku kot vrednoti in kot identiteti, ki smo ji pred časom prisluhnili na valovih Radia Trst A, pa še članek z naslovom *Štiri desetletja s slovensčino v zamejstvu*, ki ga je za Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje - *Traditiones* 26 pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti prispevala Zora Tavčar.

Od drugih prispevkov je treba omeniti zapis Tanje Tomažič o razstavi *Spomini naše mladosti* v Goriškem muzeju na gradu Kromberk, članek Jasne Merku o programih za izobraževanje Evropske zveze, članek Katje Kjuder o zdravljenju pri Ciganih ter pričevanje Tereze Srebrnič o svojih pestrih izkušnjah prostovoljke v Afriki. Ivan Peterlin pa je s pomočjo ilustratorja Walterja Grudine prispeval nekaj vaj za gibalno vzgojo v

razredu. Na koncu je objavljeno še obširno poročilo o udeležbi gojencev Vzgojnopo-zapostitvenega središča Mitja Čuk na Specialni olimpiadi Slovenije (še posebej je poudarjen uspeh Stojana Jeleniča) ter o drugih dejavnostih središča, najdemo pa tudi druge zanimive informacije o poletnih središčih Sklada Mitja Čuk.

Zaradi zanimive vsebine revije se bomo k tej številki Škrata še vrnili.

KNJIŽNE NOVOSTI

PODROBEN OPIS TRŽAŠKEGA ZALIVA IN BENEŠKE LAGUNE

ERIK DOLHAR

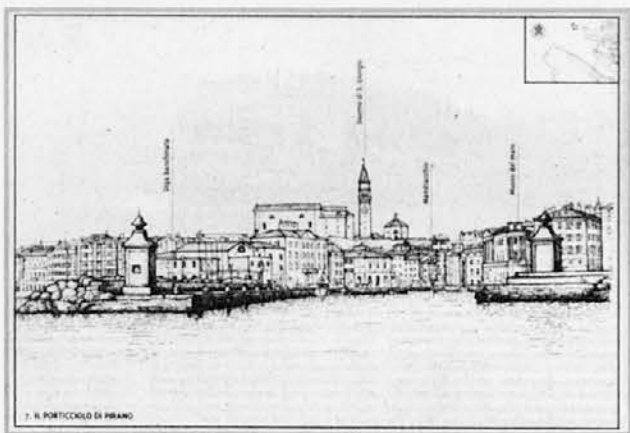
V tržaški knjižarni Transalpina je v torek, 21. t.m., mednarodno znani fotograf jadrnic Franco Pace predstavil dve novi knjigi zbirke *Sentieri del mare* (Morske poti, založba Oltre Mare).

Il golfo di Trieste - guida alle coste da Portorose a Grado (Tržaški zaliv - vodič po obali od Portoroža do Gradeža) je knjiga, ki nas približje zanima, saj pripoveduje o naših domačih krajih. Gre za vodič, ki je primeren za ljubitelje morja in narave, ki bi želeli odkriti Tržaški zaliv od Portoroža do Gradeža. To lahko storijo po kopnem, nad morsk gladino in pod njo, s čolnom ali z jadrnico, peš ali z masko in plavutmi.

Vezno nit morskoga vodiča sestavlja serija 58 slik, ki so obogatene z imeni in navodili. Žal moramo tudi v tem primeru potožiti, da izvirna slovenska imena niso

Zgoraj: naslovna stran knjige. Spodaj: piransko pristanišče

nikjer navedena, niti v oklepaju. Posnetki so z morja, tako da jih lahko vsakdo, ki pluje ob obali, takoj spozna. Založba je izbrala raje risbe kot slike, češ da je to bolj konkretno, jasno in elegantno. Besedilo in risbe se na straneh prepletajo in opisujejo naravo ter pokrajino tako nad morsk gladino kot pod njo. Tekst od časa do časa prekinjajo poglobljeni podatki o fauni, flori, a tudi o zgodovini opisanih krajev. Sedem zemljevidov olajša spoznanje obale od Debelege rtiča do Gradeža, tako za tiste, ki jo prevozijo po morju, kot za izletnike po kopnem.

Na koncu knjige so še pomembni navtični podatki, pa tudi drugi, ki so veliko bolj praktične narave, npr. kje jesti, koliko to stane, katera so prevozna sredstva, naslovi, telefonske številke.

Druga knjiga opisuje beneško laguno (*Guida alla scoperta della Laguna di Venezia*), primerna pa je predvsem za ljubitelje izletov s čolni ali jadrnicami. V njej najdemo osem izletov z opozorili na krajevne značilnosti beneške lagune.

OBVESTILA

IŠČEM v najem stanovanje. Telefonirajte na upravo Novega glasa (Trst) ali v večernih urah na tel. št. 040-942808.

URA MOLITVE z mašo za duhovne poklice, mladino in družine bo v četrtek, 13. avgusta, ob 18.30 v barkovljanski cerkvi. Vabita Slovenska Vincencijeva konferenca in Klub prijateljstva.

TRIDNEVNE DUHOVNE vaje za žene in dekleta bodo tudi letos v Domu blagrov nad Trstom, in sicer 17., 18. in 19. avgusta. Vodil jih bo g. prof. dr. Stanko Janežič iz Maribora, ki je že pred leti zelo uspešno deloval med nami na Tržaškem. Prijave sprejema ta gđč. Dora Kosovel, tel. 040-763406, in Jože Kunčič, tel. 040-220332.

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov iz Trsta vabi svoje pevce k sodelovanju za praznovanje sv. Jakoba in k procesiji po šentjakobskih ulicah v soboto, 25. t.m., ob 18.30.

FANIJE IZPOD Grmade vabijo v petek, 24. t.m., ob 21. uri na sedež devinskih pevskih zborov na družabni večer ob koncu sezone.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Pedra Opeko (Madagaskar) daruje L.O. 100.000 lir.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: M.B.C. v spomin na Amalijo Vatovec Černigoj ob rojstnem dnevu 70.000 lir.

ZA MARIJIN dom v Rojanu: v spomin na Judito Fabjan daruje Petrica Bajc 100.000 lir; druž. Marijan Bajc 100.000 lir.

SOŽALJE

Ob smrti gospe Judite Fabjan izreka uredništvo Novega glasa iskreno sožalje sinovoma, prof. Diomiri in prof. Borisu, in ostalim sorodnikom.

ČESTITKE

Cerkveni pevski zbor od sv. Ivana iskreno čestita svoji pevki Veri Repini ob uspešno opravljenem maturitetnem izpitu.

V soboto, 25. julija, bosta stopila na skupno življenjsko pot naša neutrudna

VESNA IN TOMAŽ.

Vse najboljše jima iz srca želimo odborniki in člani Sindikata slovenske šole - Trst.

Dragemu prijatelju in organistu

TOMAŽU SIMČIČU in VESNI DANIELI

voščimo veliko sreče in božjega blagoslova na skupni življenjski poti, na katero bosta stopila v soboto, 25. julija, v cerkvi na Proseku.

ZBOR IN ŽUPNIJSKA SKUPNOST OD NOVEGA SV. ANTONA IZ TRSTA

9
ČETRTEK
23. JULIJA
1998

OGLED NARAVNIH IN UMETNIŠKIH LEPOT

SPROŠČEN IN DOŽIVET IZLET KLUBA PRIJATELJSTVA PO ZILJSKI DOLINI

Na god sv. Antona Padovanskega, 13. junija, smo se s Klubom prijateljstva odpravili iz Trsta v Ziljsko dolino na Koroškem. Izbrali smo jo zato, ker je malo znana in vendar čudovito lepa.

Udeleženci izleta Kluba prijateljstva pred cerkvijo v Zahomecu

Nismo si ogledali cele doline, saj se ta začneja že pri Beljaku (Villach). Mi smo začeli pot po njej pod goro Dobrač v vasi Zahomec (Achomitz). Dobrač je gora žalostnega spomina, saj se je v potresu pred nekaj stoletji preklala in pokopala mnogo vasi. Pri tem je zajezila reko Ziljo in v narasli reki je izginilo še nekaj vasi. Zilja si je potem našla drugo pot. V Zahomecu nas je pričakala

prijazna in požrtvovalna domačinka gospa Milka Krigl. Je zelo izobražena in je zaradi svoje službe videla že mnogo sveta. Svojo domovino dobro pozna. Hvaležni smo ji, da nam je velikodušno darovala svoj čas, nas spremljala in poskrbela za kosilo. Najprej smo se povzpeli na goro, kjer stoji zahomska farna cerkev. Šli smo peš. To je bila čudovita pot, v glavnem po mehki zeleni travi pod zelenim obo-

kom drevesnih vej. Ziljo smo prekoračili po lesenem mostu v obliki lesene kočice: lesena streha, lesene stene z okenci. Ob strmi stezi se je paslo nekaj ovč.

Na vrhu nas je pred cerkvijo pričakal župnik gospod Stanko Trap. Razkazal nam je lepe oltarje in freske v cerkvi in tudi freske v župnišču. Nekoliko nas je seznanil z razmerami na Koroškem, ki za tamkajšnje Slovence niso rožnate. On mo-

ra npr. upravljati kar štiri dvojezične župnije, ker je premalo duhovnikov, ki bi poleg nemščine obvladali tudi slovenščino. Župnik nam je gostoljubno postregel s pijačo. Izpred cerkve smo imeli lep razgled na sosednje gore in vzdolž Ziljske doline. Ko smo napasli oči, smo se spustili do sosednje Ziljske Bistrice (Feistritz), kjer sta nas čakala avtobus in okusno kosilo s posebne vrste domačo juho in drugimi dobrotami.

Popoldne smo se odpeljali do Preserškega jezera (Presseggersee), ki je še čisto in naravno. Ob njem ni kamna ne cementa. Toplo je: v njem so se že kopali otroci; ti imajo namreč ob jezeru mnogo najrazličnejših naprav za igranje in kratak čas.

Med vrnitvijo proti domu smo se tik pred mejo ustavili še v Vratih (Thörl). V cerkvi sv. Andreja so čudovite freske. Ga. Milka Krigl nam jih je natančno razložila. Pred cerkvijo smo se poslovili od prijazne spremljevalke in od prelepe Ziljske doline.

Nekaj dni pozneje, 18. junija, je Klub prijateljstva sklenil delovno leto z družabnim sestankom. Ob prigrizku in med veselim petjem - seveda smo zapeli tudi *Tam, kjer teče bistra Zilja* - smo odločili, da se bomo spet srečali v septembru. Za takrat tudi pripravljamo nov izlet, morda celo dva. Nasvidenje torej!

— NM

POLETNA MLADINSKA DEJAVNOST

ZA NAŠE MLADE JE NAPOČIL ČAS POLETNIH SREDIŠČ IN TABOROV

FOTO KROMA

Poletje je zlasti za mladino čas sprostitve in počitnic. V ta namen številne organizacije in društva prirejajo vrsto poletnih središč, kolonij in taborov.

Slika, ki jo objavljamo, se nanaša na začetek prejšnjega tedna, saj je bila posneta v ponedeljek, 13. t.m. Prikazuje odhod slovenskih tržaških skavtov - izvidnikov in vodnic 2. čete s Proseka,

Opčin in Repentabra. Njihov tabor, na temo Indijancev, poteka v Žirovnici pri Žireh in se bo končal v ponedeljek, 27. t.m.

Potek letošnjih taborov tržaških skavtov smo že objavili. Omenimo naj, da v četrtek, 23. julija, odpotujejo volčiči in vevice na tabor v naselje Reka pri Cerknem, kjer bodo ostali do 2. avgusta.

POTREBA PO PREOBRAZBI MEJNIH PREHODOV

PROGRAM PHARE OMOGOČA IZVAJANJE POMEMBNIH PROJEKTOV NA PRIMORSKEM

MARJAN DROBEŽ

V torek, 14. julija, je skupina izvedencev predstavila študijo o preobrazbi in novi vlogi Mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba-Štandrež. Ta bo namreč v nekaj letih izgubil sedanjo vlogo obmejnega "čuvarja" prehodov med Slovenijo in Italijo ter se bo posvetil zgolj opravljanju in pospeševanju vseh tistih dejavnosti, ki bodo omogočale nemotene blagovne oz. gospodarske izmenjave med državami. O preobrazbi velikega mejnega prehoda sta žu-

V Novi Gorici sta bila prejšnji teden dva dogodka, ki sta pomembna za sedanje obdobje približevanja Slovenije polnopravnemu članstvu v EZ.

pan Nove Gorice in Gorice, Črtomir Špacapan in Gaetano Valenti, podpisala t.i. pismo o nameri. Ta obema deloma mejnega prehoda nalaga tudi finančne obveznosti. Ob tem navajamo, da so v Sloveniji v Mednarodni mejni prehod Vrtojba-Štandrež doslej investirali okoli 9,3 mili-

jarde tolarjev. Za njegovo popolno preobrazbo pa bo potrebno še 16,7 milijarde tolarjev. V Novi Gorici pa je bil v petek, 17. julija, tudi svečan podpis finančnega memoranduma o izvajanju programa Phare Evropske unije o čezmejnem sodelovanju Slovenije z Italijo za letošnje leto. Do-

kument sta podpisala Rado Genorio, namestnik direktorja Službe vlade republike Slovenije za evropske zadeve, in Vincent Piket, namestnik vodje delegacije Evropske komisije (vlade) v Sloveniji. Pri podpisu so bili navzoči tudi slovenski minister za evropske zadeve Igor Bavčar, predstavnik italijanskega veleposlanstva v Sloveniji, nekaj diplomatov iz drugih držav, akreditiranih v Sloveniji, župani primorskih občin, goriški župan Valenti. Podpisnika finančnega memoranduma sta poudarila, da program Phare za čezmejno sodelovanje z Italijo zelo uspešno izvajajo. "Izkoristite možnosti in nove prilike, ki jih Sloveniji nudi EZ," je dejal Vincent Piket. Dodal je, da je pri financiranju iz programa Phare pomemben del Slovenije, ki namesto 20 do 30% vrednosti posameznih projektov, kot to določa EZ, dosega že skoraj 47% take vrednosti. Omenjeni program v Sloveniji izvajajo že od leta 1992, močno pa se je razširil leta 1994. Slovenija prejema iz programa Phare za čezmejno sodelovanje z Italijo okoli 4 milijone ekujev letno. Slovenski delež pri financiranju posameznih projektov zagotavljajo iz državnega proračuna oz. iz proračunov občin, kjer program izvajajo.

SPODBUJANJE KMETIJSTVA IN VINOGRADNIŠTVA NA KRASU TER OVREDNOTENJE ANKARANSKEGA ZALIVA

Na tiskovni konferenci, ki je bila po podpisu finančnega memoranduma o izvajanju programa Phare, so minister Igor Bavčar, Rado Genorio in svetovalka slovenske vlade Riana Benko pojasnili podrobnosti o vlogi tega programa pri razvoju obmejnih območij z Italijo, pa tudi o pomoči iz drugih strukturnih skladov EZ, ki jih bo Slovenija začela dobivati morda že v letu 1999.

Trenutno na Primorskem izvajajo 51 raznih projektov iz omenjenega programa v skupni vrednosti okoli 13 mi-

lijonov ekujev, ki so jih uskladjili tudi z izvedenci in predstavniki krajevnih ustanov v Italiji. Delovanju programa Phare pa je namenjena tudi nova operativno-tehnična pisarna, ki so jo odprli v gradu Štanjelu ter jo vodi arhitekt Tjajana Rener iz Vipave.

Z denarjem iz programa Phare letos nadaljujejo modernizacijo mejnega prehoda Gorjansko, gradijo čistilni napravi v Ajdovščini in Ilirski Bistrici in izvajajo druge posege za izboljšanje okolja in kakovosti voda. Dobavljena bo nova oprema za Oceanografsko postajo v Piranu, ki bo lahko učinkovito izvajala različne meritve za spremljanje onesnaževanja morja v tržaško-piranskem zalivu, tudi zaradi preventivnega preprečevanja ekoloških katastrof. Na področju kmetijstva izvajajo projekta za napredek kmetijstva in vinogradništva na Krasu in za oživitve alpskih pašnikov v Posočju. V obeh primerih gre za podporo kmetijstva in turizma. Na področju turizma pa je denar namenjen projektom: urejanju turističnih poti in izboljševanju prometne infrastrukture, obnovi značilnih 45 hiš v petih vaseh v Breginjskem kotu in za izdelavo študije o možnem razvoju Ankaranskega polotoka v smeri turističnega in rekreacijskega centra v zaledju Trsta in Slovenske Istre.

Mednarodni mejni prehod Vrtojba-Štandrež (na sliki) usposablja za novo vlogo pospeševalca blagovnih in drugih izmenjav med Slovenijo in Italijo ter drugimi državami. Za novo funkcijo tega prehoda, ki je eden največjih na meji med Slovenijo in Italijo, se zavzemajo novogoriška in goriška občina ter službe, ki delujejo na obeh straneh prehoda. Predvidevajo, da bodo pred javnostjo in tujimi investitorji kmalu nastopale pod skupnim imenom Gong, kar naj bi pomenilo v eni besedi Gorica in Nova Gorica.

SLOVENIJA

ITALIJA

KMETIJSTVO

PO ŽETVI NAJ NE BODO NJIVE PRAZNE

Po žetvi je čas, da strnišča čimprej plitvo preorjemo in pripravimo tla za t.i. strniščne dosevke. Z vključevanjem teh kultur v njivski kolobar omogočimo, da zemlja vse leto prekrivajo rastline. Tako preprečimo izrojevanje tal. Hranilne snovi se manj izpirajo, koreninski ostanki se spreminjajo v humus, korenine pa rahljajo spodnje plasti zemlje. Če sejemo določene kulture, ki jih nato zaorjemo, bomo tla obogatili z organsko snovjo. Pomembno je tudi, da na ta način pridelamo dodatno krmo, ki jo lahko svežo pokladamo v poznih jesenskih ali zgodnjih spomladanskih mesecih, ko sicer primanjkuje zelene krme, ki bi bila bogata z beljakovinami. Čimprej torej zemljo preorjemo, nakar čimprej sejemo. Da se vrhnja plast zemlje strne, posejane površine povaljamo, s čimer izboljšamo kalitev semena. Vprašanje seveda je, kaj naj sejemo. Čeprav ajda ni več razširjena kultura, je pa lahko zanimiva za naše kraje. Z domačo pridelavo ajde bi na primer v agriturizmih lepo obogatili jedilnik. Ajdovo cvetje je po vrhu primerna paša za čebele, zaradi česar bodo imeli korist tudi čebelarji. Ajda ni zelo zahtevna kultura. Za hektar površine potrebujemo približno 80 kilogramov semena. Če potrebujemo krmo za živino, lahko sejemo krmno repico, krmno kolerabo ali strniščno repo ali pa razne detelje ali trave. Na Krasu so radi sejali t.i. pitnik, to je koruzo, ki so jo pokladali živini. Možnosti je torej veliko. Podobno velja tudi za vrtove, kjer se postopoma praznijo gredice, na katerih je uspevala spomladanska zelenjava. Na te izpraznjene površine, ki jih plitvo obdelamo, lahko sejemo ali presajamo jesensko in zimsko zelenjavo in si tako zagotovimo bogatejši jedilnik za naslednje mesece.

FRUCTAL BO SKRBEL TUDI ZA RAZISKAVE V KMETIJSTVU

Na zborovanju delničarjev Živilske industrije Fructal v Ajdovščini so ugotovili, da ta velika in pomembna družba slovenske živilsko-predelovalne industrije zelo uspešno posluje. Zaradi tega tudi vrednost njenih delnic v ljubljanski borzi narašča. Iz dobička, doseženega lani, bo družba namenila milijardo tolarjev za nove naložbe. Na zborovanju pa so delničarji sprejeli tudi sklep o razširitvi dejavnosti Fructala. Po novem se bo ta družba ukvarjala tudi z raziskovanjem o potrebah in možnostih razvoja kmetijstva v Vipavski dolini. Kot je predsednica njene uprave in generalna direktorica Fructala Cvetana Rijavec že nekajkrat izjavila, bi Fructal zlasti rad finančno prispeval k povečanju pridelave breskev v Vipavski dolini, ki so ena najbolj pomembnih surovin ajdovske industrije. (M.)

PRIROČNIK O POSLOVANJU Z JUGOSLAVIJO

GABRIJEL DEVETAK

Pred kratkim je Center za mednarodno sodelovanje in razvoj v Ljubljani v sodelovanju s Privrednim pregledom (Poslovni sistem Grmeč) iz Beograda izdal in založil praktično knjigo z naslovom *Vaš partner - ZR Jugoslavija*. Besedilo o Jugoslaviji sta pripravila Vera Soti in Branko Žugič.

V prvih poglavjih je predstavljena ZR Jugoslavija (površina, prebivalstvo, politični sistem, strateški cilji države itd.) kakor tudi gospodarska podoba države (struktura BDP, banke, zaposlovanje, institucije, privatizacija itd.). Sledi prikaz vključevanja države v integracijske procese, tuja vlaganja, zunanjetrgovinski rezultati in podobno.

Osrednje poglavje obravnava zunanjetrgovinsko po-

slovanje Jugoslavije. Prikazani so oblika mednarodne menjave, kompenzacijski posli, razne olajšave, sejmi in druge poslovne informacije. Zelo praktično pa so podane številne priloge v tej knjigi, ki obravnavajo zakonske in druge predpise pri tujih vlaganjih, transfer dobička, servisne informacije kakor tudi nekaj obrazcev kot npr. obrazec za obračun opravljenega kompenzacijskega posla.

O dvostranskem sodelovanju med Slovenijo in ZRJ sta natisnjeni le dobri dve strani, vključno s tabelo o blagovni menjavi med državama za obdobje 1993-1997. Prav zaradi neurejenih odnosov med državama trpi zlasti blagovna menjava.

V drugem delu knjige, ki je napisana v srbskem jeziku, pa je predstavljena Slovenija.

Besedila o njej pa so napisali Branko Hvastija, Bojan Zidaric in Darja Žlogar. Tudi v tem delu je predstavljena Slovenija z najpomembnejšimi značilnostmi, nakar sta orisana gospodarska slika države, bilateralno sodelovanje med Slovenijo in ZR Jugoslavijo. Poudarek zasluži zunanjetrgovinsko poslovanje z vsemi najpomembnejšimi informacijami, ki jih potrebujejo poslovneži pri mednarodni menjavi. Zajeto je tudi poslovanje tujcev v Sloveniji in oblike tujih vlaganj. V zaključnem delu pa so še servisne informacije za vsakdanjo prakso in nekaj prilog o zakonodaji, prostih carinskih conah itd.

Omenjeni priročnik je Gospodarska zbornica Slovenije prvič uradno predstavila na novosadskem sejmu sredi letošnjega maja. Izredno ugodne ocene kažejo, da obstaja med gospodarskimi krogi v ZRJ veliko zanimanje za poslovanje s Slovenijo.

ŠPORT

ROLKANJE

MLADINA TRETJA V ITALIJANSKEM POKALU

Križani so osvojili štiri naslove z Ano Košuta, Matejo Paulina, Lorenzom Schirro in Matejo Bogatec (na sliki Kroma).

Po zadnji, peti tekmi v reber za italijanski pokal, ki je bila v nedeljo, 19. t.m., v Segusinu, je kriško športno društvo osvojilo končno tretje mesto na skupni lestvici. Za to se mora Mladina zahvaliti zlasti štirim svojim mladim tekmovalcem, ki so dokazali svojo premoč v posameznih kategorijah. Med najmlajšimi je tudi tokrat izstopala Ana Košuta, ki je na kilometru dolgi progi prepričljivo premagala vse nasprotnice in tako osvojila končno zmago. Svojo premoč med kadetinjami je potrdila tudi Mateja Paulina, med kadeti pa je klubski dvoboj tokrat pripadel zmagovalcu Erosu Sulliniju, Lorenzu Schirri pa je zadostovalo 5. mesto za osvojitve končne zmage na skupni lestvici. Isto se je med naraščajnicami pripetilo Mateji Bogatec: 5. mesto, ki je bilo dovolj za skupno zmago. Med veterani sta bila v Segusinu Mladinina rolkarja Remigio Pinzani in Enzo Cossaro 2. in 3.

Do konca sezone manjka le še nekaj tekem za državni naslov v različnih vrsteh. Menda ni potrebno dodajati, da imajo tudi tu rolkarji Mladine odlične možnosti.

- ERIK DOLHAR

AMATERSKI NOGOMET

JUVENTINA IN SOVODNJE Z NOVI-MA TRENERJEMA

Pri štandreški Juventini so po izpadu iz promocijske lige imenovali novega trenerja, 55-letnega Liberta Tomasina iz Gradeža, ki je že treniral Gradede, Isonzo, Sangiorgino in druga moštva.

Sovodnje so novega trenerja izbrale še prej, predstavili pa so ga na občnem zboru, na katerem je bil Davorin Pelicon potrjen za predsednika. Gre za Gina Cossara (letnik 1962), ki je na sovodnjski klopi zamenjal Armanda Trentina. Cossaro ima za seboj zelo uspešno igralsko kariero, saj je nastopal v mladinskih ekipah Udineseja, igral v B ligi s Tarantom in Barletto, s Triestino pa v C1 ligi. Predlanski je treniral Rudo, lani pa Fincantieri.

Glede članske ekipe ni pričakovati bistvenih novosti, razen vrnitve v matični klub Marka Florenina, Manuela in Davorina Devetaka ter Diega Fajta. (ED)

LETOŠNJI ZBORNIK SLOVENSKEGA ŠPORTA V ITALIJI V ZNAMENJU MALODUŠJA V DRUŠTVIH

ERIK DOLHAR

Časnikar Primorskega dnevnika Branko Lakovič bo konec meseca izdal tretji *Zbornik slovenskega športa v Italiji*. Predstavil ga bo 3. avgusta najprej na Stadionu 1. maj v Trstu, nato pa še drugod, nedvomno pri kriški Vesni in zgoniškem Krasu ter na Goriškem. S kolegom se je razvil širši intervju, ki se ne omejuje samo na Brankov zadnji trud.

Katere so novosti letošnje izdaje zbornika?

Bistvenih novosti ni. S statističnimi podatki, slikami in besedami sem predvsem želel, da bi prišlo do izraza zlasti vse delo, ki so ga opravila naša društva in predvsem naši športni delavci. Skušal sem se držati prejšnjih izdaj almanaha tudi zato, ker sem uvidel, da po tej poti lahko nadaljujem.

Kateri pa so bili najpomembnejši dosežki zamejskih športnikov v minuli sezoni?

Kot sem zapisal tudi v uvodu k zborniku, smo letos dosegli, v primerjavi s prejšnjima dvema izdajama zbornika, najslabše rezultate, saj ni bilo odmevnih napredovanj. Na platnico (na sliki) sem dal Bor Radensko, ki je prestopila v C2 ligo, Vesno, ki je napredovala v promocijsko nogometno ligo ter žensko namiznoteniško ekipo Krasa, ki je osvojila državni podnaslov.

Omenil bi predvsem evropske naslove Mladinih rolkarjev Davida in Mateje Bogatec ter Poletove kotalkarice Tanje Romano. Mislim, da drugih pomembnejših svetovnih, evropskih in tudi državnih naslovov med posamezniki ni bilo.

Naša društva so imela zadnje čase velike težave s prilagajanjem društvenih statutih novim zakonskim predpisom. So morda te obveznosti onemogočile prireditve večjih manifestacij in masovnih pobud?

Ta fiskalna, a tudi druga vprašanja so vzela vsem društvom nedvomno veliko časa. Tako posamezna društva niso utegnili prirediti vrste pobud in drugih manifestacij, ki bi jih sicer lahko organizirala. Vsi naši odborniki, ki imajo že tako ali tako veliko dela, so se morali ukvarjati tudi s temi vprašanji. To pa je, kot vsi vemo, izredno zamudno, dolgočasno in naporno.

Ali zbornik zaobjema neko točno določeno obdobje?

V zborniku žal ni mogoče zaobjeti vsega. Za določene športne panoge so v almanahu vsi rezultati, lestvice in drugi dosežki. To velja zlasti za nogomet, košarko, odbojko, namizni tenis in druge "zimске" športe, medtem ko za "poletne", kot so plavanje, atletika, rolkanje, kotalkanje itd., pa žal seveda ni mogoče podati celovite slike sezone. Že s prvim Almanahom sem odločil, da izberem to pot, ker so nogomet, odbojka, košarka in namizni tenis naši najbolj množični športi.

FOTO KROMA

**ZBORNIK
ISKEGA ŠPORTA V ITALIJI**

**ALMANACCO
DELLO SPORT SLOVENO IN ITALIA**

1997

Branko Lakovič

1998

HOKEJ NA ROLERJIH

POLET KWINSI IZLOČENI IZ DRŽAVNEGA FINALA

Kakšna smola! Potem ko so Polet Kwinsi vodili večji del kvalifikacijskega dela prve italijanske divizije (A lige) so se v polfinalnem delu v nedeljo, 19. julija, znašli z zdesetkano ekipo, brez standardnega vratarja Mojmirja Mokorovca, njegovega namestnika Macorja, močnega Fonzarija, hitrega Letice in zvezde ljubljanske Olimpije Jureta Vnuka.

FOTO KROMA

V takih pogojih so vseeno v prvem srečanju v Apianu premagali šibko Parmo z 12-3 (Kos 4 goli, Rusanov 3, M. Medeot 2, Samo Kokorovec, D. Medeot in Poloni 1), pred najboljšo ekipo B lige hokeja na ledu, domačo postavlo Epana pa so morali položiti orožje (6-

5. Kos in M. Medeot 2, Rusanov 1), tako da so z enkrat izločeni iz finalnega dela. Obstaja pa še kanček možnosti, da bi se finala vendar udeležili, ker naj bi se mu prav Apiano odpovedal zaradi drugih obveznosti.

ED

S tem garaškim delom nekako meriš vsakodnevni utrip zamejskega športa. Kakšno je njegovo zdravje?

Poleg finančnih problemov in drugih organizacijskih težav s kadri, padcem rojstev in podobnim, sem letos pri zbiranju materiala opazil neko, skoraj bi rekel, malodušje pri naših društvih, ker so lju-

dje, ki pri teh delajo, v glavnem vedno isti. Počasi se starajo in so skoraj naveličani, da morajo domala iz dneva v dan žrtvovati družino, ves prosti čas in tudi počitnice za društva.

Ne bi hotel biti prav pesimist. Mislim pa, da moramo dobiti nove prijeme, da spravimo naš šport na zeleno vejo.

Končno pa je vendar prišlo do nekaterih pozitivnih premikov na področju združevanja. Kaj o tem meniš?

Mislim, da je moralo do teh združevanj nujno priti, ker so odborniki že preutrujeni, otrok je malo in zato tudi organizacija šepa. S tem da se združimo, prihranimo ogromno finančnih sredstev, pa tudi manj telovadnic bi lahko uporabljali. Vse skupaj bi tako postalo bolj racionalno in, mislim, tudi koristno za naš šport.

V nogometnem žargonu bi lahko torej zapisali: združevanje-vaški kampanilzem 1-0?

Skoraj bi lahko rekli, da je tako. Kot sem pa omenil, bi bilo zelo lepo, ko bi do združevanja prišlo kot takrat, ko ga nismo potrebovali, ko smo imeli izredno število športnikov, odbornikov itd. Tega pa je danes žal čedalje manj, tako da mislim, da je prava nuja, da pride do združevanja.

AVTOMOBILIZEM

ALBERT ZENIČ VEDNO BOLJŠI

Prve točke v srednjeevropski Formuli 3.

Konec junija je zamejski pilot doma s Cola Albert Zenič nastopil v Brnu na Moravskem na dveh dirkah srednjeevropskega prvenstva v Formuli 3, ki sta veljali tudi za avstrijsko prvenstvo. Na prvi se je Albert uvrstil na 12. mesto, medtem ko je bil na lestvici avstrijskega prvenstva 5. Na koncu druge dirke pa je zasedel skupno 8. mesto in tako osvojil prve 3 točke za srednjeevropsko prvenstvo. V dirki za avstrijsko prvenstvo pa se je uvrstil na 4. mesto. V tem prvenstvu je trenutno prav tako četrti na skupni lestvici.

Prihodnjič bo Zenič nastopil na "domačem" dirkališču na Grobniku nad Opatijo od 28. do 30. avgusta; prepričan je, da mu bo šlo še bolje, saj progno dobro pozna.

ED

JADRANJE

MARINA PICULIN (ČUPA) OSVOJILA TROFEJO TOPOLINO V SESLJANU

Mlada članica jadranskega kluba je bila po štirih regatah najboljša med stotimi tekmovalci razreda *optimist* iz vse Italije.

FOTO KROMA

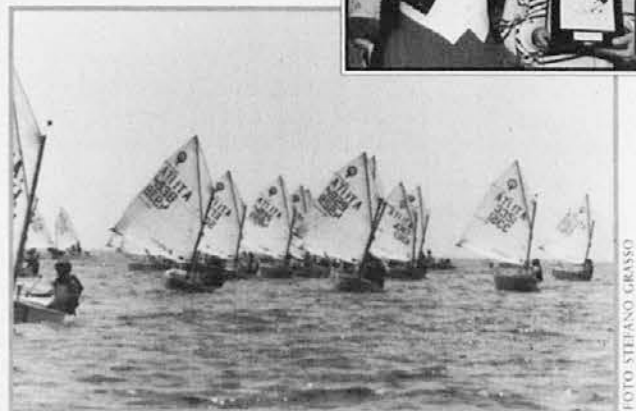

FOTO STEFANO GRASSO

Konec tedna je v Sesljanu kar mrgolelo otrok in njihovih spremljevalcev, ki so predvsem s kombiji prišli iz vse Italije na 11. trofejo *Topolino*. Ob ugodnih vremenskih razmerah se je vse začelo v soboto, 18. t.m., v Sesljskem zalivu. Trofejo je priredilo sesljsko jadransko društvo Pietas Julia. Dve regati so izvedli prvi dan, dve pa v nedeljo kljub brezvetrju. Že po prvem dnevu regatiranja so bili najbolj zadovoljni pri domači Čupi, saj si je njihova jadralka Marina Piculin (na mali sliki) z enim prvim in enim drugim mestom priborila prvo mesto na začasnih le-

stvici. Z odličnimi starti in spretnimi potezami je bila stalno med vodilnimi, ogrožala sta jo le dva fantka z Gardskega jezera. Zastavico Čupe sta branila še Sandi Šuc in Tomaž Legiša, ki pa sta imela malo smole, tako da se nista uspela uvrstiti med najboljše. Piculinova je na dveh nedeljskih regatah dokazala, da zna tudi taktizirati, štediti z močmi in nadzirati sotekmovalce, ki bi lahko ogrožali njeno zmago. Uspelo ji je, tako da je lahko presrečna in v ponos svojemu društvu dvignila k nebu pokal zmagovalke!

KOŠARKA

JADRAN: "MANDI", DEAN!

Prvi Jadranov playmaker Dean Oberdan (na sliki, letnik 1972, visok 185 cm) in zadnja leta pravi zastavonoša "zamejske reprezentance" se seli iz C lige k videmskemu B1-ligašu Bernardi.

FOTO KROMA

Vest sta nam potrdila tako Dean sam (dejal nam je, da je pogodbo že podpisal) kot predsednik Jadrana Stojan Kafol, ki je "odvezo" igralca podpisal v ponedeljek, 20. t.m. Društvi sta se zmenili za enoletno posojilo z denarno odškodnino, s tem da bo imel Videm na koncu prihodnje sezone kot prvi možnost, da Oberdana dokončno odkupi. Kafol nam je izrazil zaskrbljenost nad dejstvom, da so nekateri Jadranovci želeli opustiti igranje na določenem nivoju, tako da se je združenje znašlo v precepu oz. pred izbiro dveh poti. O tem se je vodstvo Jadrana pogovarjalo z igralci na izrednem sestanku v torek, 21. t.m.

Na njem so vsi igralci potrdili svojo zvestobo Jadranu, nekateri pa se niso želeli obvezati, da bodo prisot-

ni na vseh štirih tedenskih treningih, kot to zahteva Jadranovo vodstvo. Kaže, da je varianta popolne pomladitve članske ekipe, kar bi skoraj neizbežno vodilo v izpad Jadrana iz C lige, že odpadla. Druga možnost pa bi bila, da po odhodu Oberdana ekipa to vrzel napolni s kakim drugim igralcem, verjetno iz vrst Don Bosca, od koder bi v zameno za Jadranovca Kristjana Areno (ki bi šel iz Čedadu k salezijancem, le če bi mu priskrbeli delo) dobili dva igralca. Kristjan sam nam je povedal, da bi se v primeru, da ga pri Don Boscu ne bi zaposlili, vsekakor vrnil k Jadranu.

Vse pa je še precej nejasno, tako da bo treba za dokončno postavbo novega Jadrana NTKB še malo počakati.

ED

Sliki levo: udeleženci potovanja pred mogočnim slavolokom zmage v Bruslju; značilne hiše s stopničastimi pročelji ob kanalu v Amsterdamu

Že vrsto let prireja Novi glas, prej Katoliški glas, večdnevna potovanja po Evropi in izven nje. Letos sta bili na programu Holandska, pravilneje Nizozemska, in Belgija, kot je bilo zaželeno na lanskem potovanju po Siciliji. Tudi letos je izlet pod skrbnim vodstvom dr. Jožeta Markuže zelo dobro uspel. Trajal je šest dni, od 6. do 11. julija. Udeležili smo se ga Goričani, Tržačani in iz Novogoriške. Avtobus nas je popeljal na beneško letališče. V popoldanskih urah je letalo pristalo na letališču Schiphol v Am-

smerdamu. Čeprav vreme ni bilo najboljšo, smo s pomočjo vodičke Ellen opravili kratek ogled mesta in bili deležni splošne razlage o mestnih značilnostih. Nastanili so nas v Amsterdamu v hotelu blizu glavnega trga, ki mu je ime Damplein. Beseda *dam* pomeni jez, saj so na Holandskem zaradi znatne količine vode morali zgraditi mnogo jezov in kraji so dobili ime po njih, npr. Amsterdam (jez na reki Amstel), Rotterdam, Volendam itd. Na trgu se dviga 22 m visoki obelisk, zgrajen v spomin padlim v 2. svetovni vojni. Tu lahko vidimo poleg protestantske cerkve, danes muzeja, tudi mogočno kraljevo palačo, nekoč občino.

S POTOVANJA PO HOLLANDSKI IN BELGIJI

stertdamu. Čeprav vreme ni bilo najboljšo, smo s pomočjo vodičke Ellen opravili kratek ogled mesta in bili deležni splošne razlage o mestnih značilnostih. Nastanili so nas v Amsterdamu v hotelu blizu glavnega trga, ki mu je ime Damplein. Beseda *dam* pomeni jez, saj so na Holandskem zaradi znatne količine vode morali zgraditi mnogo jezov in kraji so dobili ime po njih, npr. Amsterdam (jez na reki Amstel), Rotterdam, Volendam itd. Na trgu se dviga 22 m visoki obelisk, zgrajen v spomin padlim v 2. svetovni vojni. Tu lahko vidimo poleg protestantske cerkve, danes muzeja, tudi mogočno kraljevo palačo, nekoč občino.

HOLLANDSKA, DEŽELA MLINOV NA VETER IN CVETJA

Nizozemsko obdaja na severu in zahodu Severno morje. Zemlja je večinoma nižinska, griči segajo le do 300 m višine. Dve petini ozemlja je pod morsko gladino, od morja pa ga ločijo naravni obrambni nasipi - dune. Da bi Holanci zavarovali obdelano zemljo in povečali njeno površino, so se stoletja borili proti morskim in rečnim vodam. To jim je uspelo s tehniko "polderjev". Polder je z nasipi in osuševanjem pridobljena zemlja. Ozemlje v obliki trikotnika obdaja z jarkom in jezom; jez zgradijo iz zemlje izkopanega jarka, potem izsušijo zemljo s črpalkami, ki jih poganjajo mlini. Stari mlini prispevajo k slikovitosti dežele.

Že prvi dan nas je Amsterdam presenetil s svojimi stavbami v posebnem slogu, s kanali, steklenimi palačami in parki. Drugega dne nas je pozdravil 150 m visok Rembrandtov stolp, katerega žaromet sveti ponoči. Najprej smo obiskali delavnico, v kateri brusijo in prodajajo diamante, nato se peljali v kraj, kjer je velikansko področje dražbe oz. trgovine cvetja Aalsmeer, največje od sedmih takih dražb. Pred stavbo je polno gredic z različnim cvetjem; na njeni strehi je parkirišče za 4500 avtov. Razstavišče je na površini, ki bi obsegala 120 nogometnih igrišč. Tu trgovci sklepajo vsakodnevne kupne pogodbe in naročajo količine cvetja prek aparatov, povezanih s stenskimi urami in kompjuterji. Tu lahko vidiš na tisoče vozičkov vsakovrstnih cvetlic. Vrnili smo se v Amsterdam. Tu so stavbe z večjimi okni in zelo ozkimi glavnimi vrati; okna so velika zato, da dobijo stanovanja več svetlobe; vrata pa so ozka, ker za široka mora plačati lastnik višji davek. Pročelja so stopničasta v obliki piramide. Ogledali smo si znameniti muzej Rijksmuseum, ki je eden največjih in najbogatejših na svetu, pomemben zlasti za holandsko umetnost (Vermeer, Rembrandt, Van Dyck...). Nekateri smo tudi obiskali muzej genialnega umetnika Vincenta van Gogha, ki je sicer svoja najpomembnejša dela naslikal v Franciji (Auver sur Oise), kjer je tudi pokopan; muzej hrani nad 230 najdragocenejših slik in 500 risb. Na sprehodu po mestu smo videli hišo Rembrandta, Ane Frank in katoliško cerkev. Holanci so namreč po večini protestantje.

Tretjega dne je bilo na programu potovanje proti severu. Z avtobusom smo se vozili tudi skozi tunel nekaj metrov pod vodo. Pred nami se je spet prikazala tipična holandska pokrajina: značilne kmečke hiše, zeleni travniki, na katerih se pasejo krave in ovce, ter veliki mlini. Med potjo smo si ogledali tovarno cokel, to je značilno holandsko leseno obuvajo. Peljali smo se mimo krajev Marken, Monnikendam, Volendam, Edam; na vzhodu se razteza jezero IJssel Meer s sladko vodo, ob njem izsušeni polderji, na zahodu pa obliva deželo Severno morje. Po daljši vožnji smo dospeli do velikanskega, 30 km dolgega in 90 m širokega nasipa, ki povezuje s široko avtocesto zahodno Holandsko s Frizijo in loči Severno morje od jezera. Nasip preprečuje poplave. Na njem so zapornice za morski promet. Kljub močnemu vetru in mrazu smo se povzpeli na razgledno točko in občudovali, kaj je človek naredil, da je ostal na svoji zemlji. Nepozaben je pogled na široko avtocesto in Severno morje. Delavnost in podjetnost Holancev sta nam lahko za zgled! Holanci so morali zgraditi velikanske pregrade (Deltaplan) tudi na zahodni obali v provinci Zeeland, ko je silna poplava terjala leta 1953 skoraj 2000 mrtvih. Ustavili

smo se v ribiškem mestu Volendam, ki je edini katoliški kraj na Holandskem, zgrajen na dolgem jezu in znan po jeguljah. Pozneje smo obiskali bogato sirarno, kjer si lahko kupiš različne vrste sira. Holandska je znana tudi po ribolovu, kmetijstvu in vrtnarstvu, zato pri obedih nam ni manjkalo zelenjave in krompirja. V Amsterdamu smo se zvečer peljali z motornim čolnom po kanalih, v teh odsevajo palače različnih oblik in stilov. Še se vidi, da je bilo nekoč mesto obdano z obzidjem in obrambnimi stolpi. Nasled-

njega dne smo pustili za sabo Amsterdam in odpotovali proti jugu v druga nizozemska

mesta. Prek polderjev, mimo mlinov, polj, ki so jih spomladi prekrivali raznobarni tulipani, smo prišli v Delft, eno najpomembnejših mest zaradi zgodovinskih spomenikov, grobnice kraljeve družine in keramičnih izdelkov, zlasti modre barve. Tu smo spoznali zgodovinski razvoj države do sedanje ustavne kraljevine. V Haagu, ki smo ga nato obiskali, je sedež vlade, parlamenta in dvora kraljice Beatrike, čeprav ni to glavno mesto. Ustavili smo se tudi pred mogočno stavbo haaškega mednarodnega sodišča, t.i. palače miru, kjer sodijo nekaterim krivcem balkanske morije. To mesto, ki letos obhaja 750-letnico obstoja, je moderno, elegantno, krasijo ga parki, muzeji, lepe palače, sedeži mednarodnih ustanov in veleposlaništev. Dolgi obalni pas s kopališči v haaškem predmestju Scheveningen privablja letoviščarje. Tudi mi smo se tu okrepčali in se dotaknili mrzle vode Severnega morja. Nato smo pripotovali v Rotterdam, največje svetovno pristanišče (dolgo 30 km), drugo mesto na Nizozemskem, ki je nastalo ob Novi Mozi leta 1830 po proglasitvi neodvisnosti. Do tal porušeno med 2. svetovno vojno, je bilo zgrajeno po modernih arhitektonskih kriterijih. Značilni so mostovi (npr. Labodjev). Promet ne predstavlja problemov, ker vlaki in metroji tečejo pod mestom. Zapustili smo za sabo slikovito Holandsko in nadaljevali pot proti Belgiji.

BELGIJA, DEŽELA MOGOČNIH PALAČ IN GRADOV

Med vožnjo po belgijskem ozemlju se nam je najprej prikazal Antwerpen, industrijsko, trgovsko in kulturno središče ter glavno pristanišče ob Scheldi. Zvečer smo prispeli v milijonski Bruselj. Že predmestje nas je prevzelo s svojimi parki. Mesto, zgrajeno na sedmih gričih, pod vplivom pariške arhitekture že iz Napoleonove dobe, krasijo mogočne palače, muzeji, vrtovi in drevoredi. Peljali smo se mimo kraljeve palače v Laeknu, parka, poračenega s čudovitim cvetjem, in spomenika kralja Leopolda I. ter cerkve z grobnicami članov kraljeve rodbine. Dva dni smo prenočili v Bruslju, v krasnem hotelu sredi mesta nedaleč od veličastnega glavnega trga Grand' Place, ki upravičeno sodi med najlepše v Evropi. Ob straneh skoraj pravilnega pravokotnika se na trgu dvigajo palače iz različnih obdobij, a vse z značilnostmi renesančnega sloga s prvimi flamske umetnosti. V Bruslju govorijo ljudje francoščino, v okolici pa flamščino, podobno holandsčini. Po veri so katoličani. Ustavili smo se pred Sodno palačo, kraljevim dvorom, si ogledali cerkev sv. Mihaela in Gudule ter se vozili mimo palače EZ in drugih ustanov.

Šli smo tudi na izlet v zahodno Flandrijo. V mestu Bruges, imenovanem flandrske Benetke, smo si ogledali cerkev Naše Gospe, v kateri hranijo tudi Michelangelov kipec Marije z Detetom. Značilni za to mesto so najstarejša cerkev sv. Odršenika, prelepi romantični kottički, Jezero ljubezni in čudovit trg, ki ga krasijo gotške stavbe s stopničastimi, raznobarnimi pročelji. Nepozabna je vožnja po kanalih. Vzhodno od Brugesja leži na otokih in ob sotočju dveh rek mesto Gand, znano po umetnosti, kulturi in tudi gospodarstvu, saj je drugo belgijsko pristanišče. Obiskali smo dragoceno gotško cerkev sv. Bavona. Zvečer so trije duhovniki, Jože Markuža, Janez Lapanja in Stanko Medvešček, somaševali v baročni cerkvi blizu hotela in se spomnili na g. Juraka, ki je več let vodil nepozabne izlete Katoliškega glasa. Zadnjega dne smo pri Waterlooju obudili spomin na poslednjo Napoleonovo bitko in poraz. Po ogledu še drugih zanimivosti Bruslja, kot sta Slavolok zmage in Atomium, smo zapustili Belgijo in odpotovali proti Amsterdamu na letališče ter se ponoči vrnili domov.

Potovanje je potekalo v prijetnem in živahnem vzdušju, saj je bila to lepa priložnost za izmenjavo mnenj in pogledov pred toliko zanimivostmi, v avtobusu pa je vsak dan donela slovenska pesem pod vodstvom Stanka Medveščka. Bilo je zanimivo tudi za tiste, ki so te kraje že prej obiskali. Marsikaj, kar se nam je zdelo znano, smo tokrat videli v novi luči. Udeleženci se zato iskreno zahvaljujejo vodstvu izleta in uredništvu Novega glasa.

EPD

Stavba mednarodnega sodišča v Haagu, t.i. Palača miru

Izletniki pred cerkvijo sv. Mihaela in Gudule v Bruslju. Ta je za Bruselj kot Notre Dame za Pariz.

Mlini: mlini poganjajo črpalke, ki izsušujejo zemljo. Mlinov je bilo nekoč (v 17. in 18. stoletju) nad desetisoč, danes pa jih je le nekaj deset. Namesto njih uporabljajo električne motorje.

Za slike se zahvaljujemo dr. Damjani Paulini in dr. Emilu Devetaku.